Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрин 21-һээ гарана | № 178 (13983) | 1975 оной июлиин 31, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

[Х]АРААЛҺАН ТҮСЭБӨӨ [Д]ҮҮРГЭХЭБДИ

[К]ПСС-эй XXIV съездын [...]тэ шиидхэбэринүүдые [...]үлхэ талаар манай кол[...]ллэзд амжалта туйлан. Үнгэрһэн дүрбэн жэл [.]92831 центнер ороохо [...], 28253 центнер һү, [...] центнер мяха, 1713 [...]ер нооho худалдаһан [...]. Тиигэжэ энэ хугасаа[...]рэндэ 400 центнер һүн, [...] центнер мяхан түсэбһөө [...] худалдагдаа. Мүн [...] худалдаха түсэбөө гол [...] дүүргэһэн байнабди.

[...]ртида, совет арадта [...]эй ЦК-гай хандаһан [...]агада харюу болгон, [...]ргын колхознигууд [...]хи табан жэлэй түгэс[...]лэйнгээ хараа зорил[...]ые бэелүүлхын түлөө [...] тэмсэжэ байна. [...] энэ харюусалгатай [...]Сэлэнгын аймагай Карл [...]сын нэрэмжэтэ колхо[...]алшад КПСС-эй XXV [...]ые нэрэтэй солотойгоор [...]н түлөө социалис мү[...] үргэнөөр дэлгэрүүлхэ [...]л гаргаба. Энэ һайн [...]н уряа үүсхэлыень ма[...]колхознигуудшье халуу[...] дэмжэн, түрэл пар[...]ай съездын хүндэлэлдэ [...]жалта туйлахаар со[...] мүрысөөндэ оролсохо [...], уряашадай түрүү [...]ээ үргэнөөр дэмжэ[...] һаяхан аймагайнгаа [...] ажалшадта хандаа. [...]жэ 1975 оной түсэб, [...]уудые үлүүлэн дүүр[...] түлөө мүрысөөн шэнэ [...]тигөөр дэлгэржэ эхил[...].

[...]одэхи табан жэлэй ту[...] дүүргэлтэ анханһаа [...]дүүгаар бэелүүлэгдэ[...]хилһэн гэжэ хэлэлтэй. [...]тэхэдэ, түрүүшын хоёр [...] малһаа абтадаг гол [...]а продуктнуудые бэ[...] түсэбөө дүүргэжэ [...]гүй һэмди. Тиигэбэ[...]удаадахи хоёр жэлэй [...]да бии байһан арга бо[...]дүдаа хүсэд дүүрэ[...]хэрэглэһэнэй ашаар һү, [...]гүрэндэ худалдаха үн[...] дүрбэн жэлэйнгээ [...] бэелүүлһэн байнабди. [...]ала 1974 ондо туйла[...] дүнгүүднай ехэ үүргэ [...]ээ. Саада жэлэйхитэй [...]хада һүн—1600 цент[...]эр, мяхан— 510 центне[...], нооhон 80 центнерээр [...] тушаагдаа ха юм.

[...]эрһэн үбэлжэлгын үе[...]ээлээр дуталдаһан дээ[...] нилээд бэрхэшээл уша[...]. Теэд колхозой малшад [...]ролдолго гаргажа, нии[...]ээ һүрэгүүдые бүрин [...]өөр ондо оруулаа.

[...]ээ хоолой продукци эл[...] абадаг болоһоор үй[...]рин ашаг үрые дээшэ[...] хэрэгтэ онсо анхарал [...]улнабди. Тиин нёдондо [...]бэриин гаргашые сүм [...]улжа, бага зэргэ сэбэр [...] гараабди. Гол түлэб [...]алай продуктнуудые [...] бэлэдхэһэнэй ашаар [...]ыень харюулжа шада[...] байнабди. Уридшалан [...] үзэхэдэ, энэ жэлдэ[...] экономикомнай улам [...]хэ хараатай. Нөөсэл[...]үнгэ зөөреэр, мүн гү[...] туһаламжаар байгша [...] 205 мянган түхэригэй барилга хэгдэхэ. Харин һүүлэй 3—4 жэл соо 2400 хонинай багтаамжатай хэдэн байра, 4 мянган тонно силос дараха траншей, хүүгэдэй саад, конторо, байрын 20 гэр шэнээр бодхоогдоо.

Ажалдаа эрхим дүн туйладаг түрүүшүүл һүүлэй жэлнүүдтэ улам олошорно. Энэ жэлдэ колхозой солото хонишод Ц-Д. Дагбаев, Д. Цыбенова, Ц-Д. Доржиев, Ц-Б. Жамбалдагбаев, Н-С. Дашицимаев, Н. Хашитова гэгшэд 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлээ. Һаалишад Ч-Д. Цыренова, Е. Грехова, Ц. Дашиева, Д. Бадмаева, Г. Саттарова, Т. Эпова болон бусад үнгэрһэн 6 һарада үнеэн бүриһөө 1489—1200 килограмм һү һаагаа. Мал адуулагшад И. Цыдыпов, Г. Цыдыпов зунай һарануудта малаа һайнаар таргалуулжа байна.

Ниитынгээ малые элбэг тэжээлээр хангаха гээшэ манай дайшалхы зорилго болонхой. Хабарай тарилгын хүдэлмэриие аймаг соогоо эгээн түрүүлэн дүүргээ һэмди. Энэ жэлдэ үндэр ургасын түлөө тэмсэжэ байһан колхозой таряашад 7000 центнер ороохо гүрэндэ худалдаха түсэбөө сүм дүүргэхэ зорилготой. 1300 гектарта тэжээлэй ургамалнууд тариганхай. 34 мянган центнер үбһэ, 4000 тонно силос, 4000 центнер сенаж даргагдаха. Бүхыдөө 18 звено, тэрэ тоодо оньһожоруулагдамал 2 звено тэжээл бэлэдхэлгэдэ гаранхай юм.

Яруунын совхозой үүсхэлээр манай малшад зунай сагта һү, мяха ехээр абахын түлөө мүрысөөндэ оролсонхой. Һү һаалиин 4 гүүртэдэ үнеэд үдэр, һүнигүй бэлшээгдэнэ. 744 үхэр холын бэлшээридэ гаргагданхай. Намартаа эдэ малай олонхинь 370 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдаха юм. Ажалай үшөө нэгэ халуун хаһа— хонидой нооһо хайшалха хүдэлмэри дүүрэхэ дүтэлөө.

Сэлэнгынхидэй үүсхэлые дэмжэн, социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, манай колхозой малшад жэлэй хоёрдохи хахадта 2680 центнер мяха гүрэндэ худалдажа, табан жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргэхэ гэһэн уялга абаа. Энэ жэлдэ бүхыдөө 625 центнер нооһон тушаагдажа, табан жэлэймнай түсэб дүүргэгдэхэ.

Богонёор хэлэхэдэ, түрэл партиингаа XXV съездые манай колхозой ажалшад ехэ амжалтатайгаар угтаха гэжэ шидэнхэй.

Л. ЦЫДЫПОВ,
Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ.

КПСС-эй XXV съездые ажалай амжалтаар угтая!

СТУДЕНТНЭР ХАМҺАЛСАНА

РЕПОРТАЖ

Хэжэнгын совхозой 2-дохи отделениин полевой стан дээрэ согтой хүхюун зугаа энеэдэн үглөөнһөө үдэшэ болотор таһалданагүй. Энэ хадаа Буряадай хүдөө ажахын институдай ахалагша багша В. У. Батуевай хүтэлбэри доро хүдэлдэг ветеринарна факультедэй 4-дэхи курсын студентнэр витаминтай ногооной гурил бэлэдхэнэ гээшэ.

— Ажалша бэрхэ хүбүүд, басагадай һайнаар, оролдосотойгоор хүдэлжэ байхада, сэдьхэлһээ баясамаар, «минии хүбүүд — мүнөө үеын ёһотой залуушуул», — гээд отделениин агроном Б. Дашажапов студентнэрээрээ омогорхоно.

Нээрээшье ажалша бэрхэ, ехэ юумэ мэдэхэ студентнэр байһаниинь эли байба. Юуб гэхэдэ, тус бүлэгэй комсорг Ц. Мухадаев: — Ногооной гурилай витаминаар элбэг, шэмэтэй, шанартай байһыень манда ойлгуулжа, үбэл, хабарай сагта тугал, хурьгадта эдюулхэдэ түргэн томо болодог юм. Тон һайн шанартай, хүсэд элбэг витаминтай зандань ногооной гурил гаргахын тула манай студентнэр сэсэглэжэ байһан хусы, доннк ногоое гар хажууряар сабшана. Һүүлээрнь энэ ногоое 1—2 час соо һэбэрээхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, энэ сагһаа удаашарбал, ногооной шэмэ алдагдана. Тиимэһээ һайн шанартай, витаминтай ногооной гурил гаргахын тула гурбан халаанда хубаараад хүдэлнэбди, — гээд хэжэ байһан ажал тухайгаа тобшохоноор хөөрөө һэн.

Отделениин механизатор Г. Садыков студентнэрэй гар хажууряар сабшаһан үбһэ тэрэ доронь тракторай тэргэдэ дүүрэн тээгээд, ногооной гурил гаргадаг агрегадай дэргэдэхи шулуудамал талмай дээрэ буулгана. Асарһан үбһэниинь түргэн тараагдаад, нара һалхинда һэбэрээгдэнэ. Удаань, ногоое хүсэд хатаахын тула таарулан тодхогдоһон «Волгарь-5» гэжэ агрегадта асарагдажа хэршэгдэнэ. Тиигээд сушилкада хатаагдаад, гурил болгон гаргагдана. Тэрэ гурилаа харанхы склад соо хоёр сүүдхын туршада тараажа хатаагаад, саарһан мэшээгүүд соо хэжэ хадагална.

Тэдэ студентнэр августын 2 болотор 500 центнерһээ бага бэшэ витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ түсэбтэй.

Ниитынгээ малда һайн шанартай ногооной гурил шадаал һаа элбэгээр нөөсэлхын тула ветеринарна факультедэй студентнэр халаанайнгаа даабари ходо дүүргэнэ.

Иигэжэ мүнөө шударгы бэрхэ энэ залуушуул түсэбөөр хараалһан бүхы витаминта гурилайнгаа 200-гаад центнерыень эрхим шанартайгаар бэлэдхэжэ дүүргэнхэй. Саашадаашье энэ эршээ алдангүй, мүн лэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхөөр зориджонхой. Энэ ажалынь студентнэртэ үбэлдөө институдайнгаа аудиторинууд соо, номууд дээрэ һуужа олоһон эрдэмыень бэхижүүлэн хадуулгаха, ажалай дүршэл олгохо байна бшуу.

Эдир залууһаа хойшо иигэжэ ниитын адууһа малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ оролдосотой һайнаар хүдэлжэ ябаһан энэ студентнэр һургууляа дүүргэжэ ажал дээрээ гарахадаа, мүн лэ оролдосотойгоор хүдэлжэ, амжалта туйлан, ажалша зоной дунда хүндэтэй мэргэжэлтэд боложе ябаха бээз гэжэ найдагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Механизатор **Г. Садыков** һаяхан сабшагдаһан үбһэ буулгажа байна. 2. Ветеринарна факультедэй студентнэр **О. Очирова Е. Хандархаев** хоёр «Волгарь-5» агрегадай дэргэдэ.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВАЙ
фототекст.

ҮБҺЭШЭДЭЙ ЗВЕНОНУУДҺАА ЭДЭЭСЭНЭ

[Т]ҮРҮҮШЫН ҺҮРИНҮҮД

[Б]АРГАЖАН. Ниитынгээ [...] малда бардам хүрэхэ [...]жээл бэлэдхэхын тула [...]й совхозой оньһожо[...]гдамал 8 звено аймаг до[...] эгээн түрүүлэн үбһэ ху[...]лга эхилһэн юм. Һүүлэй [...]ээр тус звенонуудай нэ[...]хүтэлбэрилдэг Г. И. Белько[...]звеногой гэшүүд Дворец гэ[...]айртахи сабшалан богонио[...]олзорто хуряажа, 300 [...]эр үбһэ һүрилжэ дүүр[...] һубын сабшаланда ерэ[...] түрүүшынгээ һүринүүдые [...]божо захалаа. Мүнөө [...]ой сабшалан дээрэ тэ[...] бэлэдхэлгэ үргэн дэлисэ[...]ээр ябуулагдана.

Ц. ХОБРАКОВА.

ШЭМЭТЭ ТЭЖЭЭЛ ДАРАГДАНА

[...]ҮҮР. «Победа» колхозой [механ]изаторнууд ажахынгаа [...] малда шэмэтэ тэжээл [...] бэлэдхэжэ абахын тулада [...] машина, техникэеэ саг [...]ртонь заһабарилжа бэлэн [...] юм. Тиигээд лэ ногоо[...] хүсэд ургахатай адли үбһэ [...]алтадаа жэгдэрэн ороһон [...].

[...] дүнгөөр тус ажахын [механ]изаторнууд 350 тонныи [...]таамжатай түрүүшынгээ [...] шэмэтэ тэжээл — се[...]аар дүүргэжэ дараба. Мүнөө [...]эхи нүхэсэ дүүргэхэ дү[...], улам эршэмтэйгээр [...]аллана.

[Ко]лхозой сенаж дараха онь[ho]жоруулагдамал звеногой гэшүүд хараалагдаһан 500 тонно сенаж дараха даабаряа холо үлүүлхэ зорилготой хүдэлмэрилнэ.

В. БОРИСОВ.

ДААБАРИНЬ 7000 ЦЕНТНЕР

ХОРИ. Хасууртайн-Адагта байрланхай Михаил Иванович Шевченкын хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдамал звеногой үбһэшэд түрүүшынгээ 6 томо һүри сомоод байнхай. Абаһаар тус звеногой үбһэшэд уһанда абтаха доро газарай ногоо сабшажа хуряагаа. Һаядаа эндэхи үбһэшэд бусад сабшаландаа орожо, үбһэ хуряалгаяа үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха хараатай. Юуб гэхэдэ, богонихон болзор соо бүхыдөө 7 мянган центнер үбһэ һүрилхэ түсэбтэй юм. Тиин энэ даабаряа дүүргэхын тула үбһэшэд һогооборишье ногоо үлөөнгүй сабшажа абахые оролдоно гээшэ.

Б. ЛАЙДАПОВ.

ОНЬҺОЖОРУУЛГЫН ХҮСӨӨР

ХУРАМХААН. Н. С. Зверьковой хүтэлбэрилдэг сабшалан, бэлшээри һайжаруулдаг оньһожоруулагдамал лугомелиоративна отрядай механизаторнууд үбһэ хуряалгаяа эхилһээр үнинэй юм. 10 хүнһөө бүридэһэн тус звеногой үбһэшэд мүнөө Мүргэнэй сабшаланда ажаллана. Машина, техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэһэнэй ашаар тус звено богонихон болзорто 700 центнер үбһэ һайн шанартайгаар хурлажа абаа. Мүнөө звеногой гэшүүд хараалһанаа сүм бэелүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн оролдоно.

В. ГАРМАЕВ.

ҺҮҮЛЭЙ 10 ҮДЭРТЭ...

КАБАНСК. Кабанскын совхозой гурбадахи отделениин хүдэлмэришэд эдэ үдэрнүүдтэ тэжээл бэлэдхэжэ туха сүлөөгүй. Һүүлэй 10 үдэрэй дүнгөөр тус отделенидэ 100 тонно ногооной гурил, 3,5 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдэжэ, 1300 тонно сенаж даргагдаа.

Үбһэ хуряалгада илангаяа И. Перевозниковой, А. Лесковой хүтэлбэрилдэг звенонууд онсо эрхимлэнэ. Дурсагдагша звенонуудай гэшүүд богони болзорто бүхыдөө 1200 центнер үбһэ бэлэдхэжэ абаа юм.

Мүн үнинэй механизатор П. Вторушинай ударидадаг АВМ-0.4 агрегадай хүдэлмэришэд баһал эрхимлэнэ.

Мүнөө совхозой дурсагдагша отделенидэ тэжээл бэлэдхэлгэ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана.

А. ХАЛТУЕВ.

20 ҮДЭР СОО ДҮҮРГЭХЭЭР...

ЗАГАРАЙ. Байгша ондо «Гигант» колхоз тэжээл бэлэдхэлгэдээ 17 звено эмхидхэжэ, бүхыдөө 22060 центнер үбһэ һүрилжэ, 6000 центнер сенаж, 34.400 центнер силос дараха даабари хараалаа бэлэй. Мүнөө колхозой үбһэшэд сабшаландаа гаража, түрүүшынгээ бухал һүринүүдые жэрылгэжэ байнхай.

Колхозой партийна организациин секретарь В. Хусаиновай мэдүүлһэнэй ёһоор, энэ ажахын үбһэшэд тэжээл бэлэдхэлгээ ажалай 20 үдэр соо үнгэргэхөөр хараална.

Г. ЕФРЕМКИНА.

НАБША, НОГООНОЙ ШЭМЭТЭЙДЭ...

НАРҺАТА. Ногооной гурилай, набшаһата тэжээлэй шэмэ ехэтэй байһые һайн ойлгодог болоһон «Дружба» колхозой малшад һүүлэй жэлнүүдтэ иимэ тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болонхой. Байгша ондошье тус ажахын үбһэшэд ногооной гурил, набшаһата тэжээл ехээр нөөсэлжэ абахаар зорилго хараалһан байна. Һаяын дүнгөөр эндэ 72 центнер ногооной гурил мэшээглэгдэжэ, 217 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээд, отаранuудта абаашагдаа.

Л. ГОНЧИКДОРЖИЕВ.
Яруүна.

Ахын аймагай «50 лет Октября» колхозой мал адуулагша Гасаран Ошорович Наханцаков олон жэлдэ мал ажал дээрэ хүдэлхэ зуураа, жэлһээ жэлдэ һайн амжалта туйлан ажаллана. Колхоз соогоо тэрэ түрүү малшан гэлсүүлһээр үнинэй. Мүнөө 110 гаран хашараг даажа абаад, холын бэлшээридэ гаргаад хүсэ шадалыень һайнаар нэмээжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мал адуулагша Гасаран Ошорович Наханцаков.

П. ЖУЖАЕВАЙ
фототекст.

МАЛШАДАЙ АЖАЛ АБЬЯАСТАЙ

Дүтэлүүрэй совхозой малшад зун, намарай зулгы һайхан сагта малаа һайса түлжүүлжэ, таргалуулжа үрдихын түлөө ехэ оролдон хүдэлжэ байна. 1630 толгой үхэр һайн бэлшээридэ табигданхай, хүсэ шадалаа, шэгнүүрээ ехээр нэмээжэ байна.

Бэлшээридэ ябаһан малаа үнгэрһэн һарын һүүл багаар бултыень шэгнэжэ үзөө. Тиихэдэ үхэршэн Владимир Гармаев хамагһаа эрхим үрэ дүн туйлажа шадаһаниинь элирээ. Тэрэнэй адуулжа ябаһан һүрэг үхэрэй толгой бухэниинь июнь һарын туршада сүүдхэдэ 910 граммаар шэгнүүрээ нэмээгээ һэн.

Үхэр адуулагшад Даши Цырендоржиевай, Бато Цыреновэй, Бадма Балдановай харууһалдаг үхэрнүүд тус бүридөө хоног бүхэндэ дунда зэргээр 710—768 граммаар шэгнүүрээ нэмээгээ.

Д. УРБАЗАЕВ.
Захаамнинай аймаг.

Промышленность— хүдөө ажахыда

ХОЛБОО БАРИСААМНАЙ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Манай заводой коллектив олон жэлэй туршада Баргажанай, Хурамхаанай аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй холбоо барисаатай юм. Жэлэй эхин багта манай түлөөлэгшэд шефтээ абаһан ажахынуудтаа ошожо, ямар туһаламжын хэрэгтэй байһые элирүүлдэг. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр шефскэ туһаламжын түсэб табигдадаг юм.

Барилга-хабсаралгын ямар хүдэлмэри хэхэ, малай ажал оньһожоруулха талаар, мүн ондоошье ямар туһаламжын хэрэгтэй байһаниинь тодорхойлогдоно. Заводой түлөөлэгшэд хирэ-хирэ болоод лэ, эдэ ажахынуудта ошожо ерэнэ. Ажахынуудай түлөөлэгшэд заводтомнай ерэжэ, цехүүдэй ажалтай танилсадаг. Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй слет, зүблөөнэй болоходо, хүдөөгэй ажалшад заагагүй уригдадаг юм.

Эдэ уулзалга, хөөрэлдөөнүүд заводой хүдэлмэришэдтэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ аша туһатай гэжэ һанагдана. Тэдэнэр бэе бэеэ һайнаар ойлгоно, урдахи зорилгонуудтайгаа танилсана. Хамтаараа зүбшэн хэлсэһэн өөгүй гэдэгтэл, хэлсэжэ элирүүлээд, хожомынь түсэб дотороо баталаад, ажаллахада алишье таладамнай — заводой коллективтэшье, колхоз, совхозуудташье һайн байдаг.

Энэ жэлдэ хүдөөгэй ажалшадта бага бэшэ туһаламжа хүргэгдөө. Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй, Гааргын совхозуудта, аймагай түб Хурамхаанда хэдэн барилга хэгдэжэ байна. Заводоймнай хүдэлмэришэдэй хүсэ шадалаар малай байра, малшадай, механизаторнуудай ажаһууха байрын гэрнүүд, һургуули, клуб гэхэ мэтэ баригдадаг. Мүн котельни бариха, дулаасуулгын түхеэрэлгэ хабсарган табиха ехэ хүдэлмэри жэл бүхэндэ хэгдэдэг юм. Мал ажалай, мүн хүдөө ажахын хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха асуудал хамтын хүсөөр шиидхэгдэнэ.

Заводой хүдэлмэришэд барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хүдөөдэ хэхэһээ гадна, түл абалгын, тарилгын, мүн үбһэ, таряа хуряалгын харюусалгатай хаһада хүдөө нүхэдтөө шадал зэргээрээ туһаламжа хүргэдэг.

Үбэлдөө заводой хүдэлмэришэд Хурамхаанай аймагуудай ажахынуудта эльгээгдэжэ, түл абаха харюусалгатай ажалдань туһаламжа хүргэһэн байна.

Тарилгын үедэ 50—60 хүдэлмэришэд хүдөө гараа. Тэдэнэр Баргажанай, Хурамхаанай ажахынуудта ажаллаһан байха. Тарилгын үедэ зарим хүдэлмэришэд механизатораар ажаллаа, ондоошье ажал хэлсээ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэ шадалаар, мүн шефүүдэй туһаламжаар ургуулагдаһан ургаса гээлтэ хоролтогүйгөөр хурнажа абаха, ниитын мал ажалда бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ үедэ хүдөөгэй ажалшадта аша туһатай туһаламжа хүргэхэ гэжэ заводой хүдэлмэришэд хараалһан байна. Олон хүдэлмэришэд хүдөө гаража ажаллахань. Хурамхаанай аймагай ажахы бүхэндэ, Баргажанай аймагай зарим колхоз, совхозуудта, Загарайн аймагай Эрхирэгэй, Онохойн совхозуудта заводой хүдэлмэришэд ошожо, үбһэ, таряа хуряалгын үедэ ажаллаха юм. Хамтэ дээрээ 300 шахуу хүдэлмэришэд хүдөө эльгээгдэхэнь. Түрүүшын бүлэг хүдэлмэришэд июлиин хорёодоор хүдөө гараа. Тэдэнэр звенонууд болон хубааржа, үбһэ сабшаха, сомохо, бусад ажал дүүргэхэ байна. Мүн ургаса хуряалгын халуун хаһада заводой хүдэлмэришэд хүдөө нүхэдтөө горитой туһаламжа хүргэхэ байна. Ажахынуудта ошожо ажаллахаһаа гадна, хүдөө ажахын машинануудай запчастьнуудые эльгээхэ юм.

Шефүүд хүдөөгэй ажалшадай культурна эрилтэ хангахые мүн лэ оролдоно. Заводой уран һайханай самодеятельностиин бүлгэм концерт, наада харуулдаг. Зунай, намарай үедэ хүдөө ажалшадта хэдэн концерт харуулагдахаар түсэблэгдөө. Гадна нүүдэл библиотекэ эмхидхэгдэжэ, үбһэ, таряа хуряагшадые хангаха байна.

Заводой хүдэлмэришэдэй ба хүдөө ажахын ажалшадай хоорондохи холбоо барисаан улам хүгжэн бэхижэжэ байна. Энэ холбоо барисаан табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулагданхай.

Б. БАРДАХАНОВ,
Улаан-Үдын авиазаводой кадрнуудай таһагай начальнигай орлогшо.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАХА ДЕЛЕГАЦИНУУД ЕРЭБЭ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангаха зүблөөндэ хабаадаха хэдэ хэдэн оронуудай делегацинууд июлиин 29-дэ Хельсинки ерээ.

Делегацинуудай толгойлогшонорые Финляндиин Республикын Президент У. К. Кекконен ниислэл хотын аэропорт дээрэ угтаба.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ДЕЛЕГАЦИ ХЕЛЬСИНКИДЭ ЕРЭБЭ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС-ай тусхай корр). Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй түгэсхэлэй шатада хабаадахын тула Советскэ Союзай делегаци июлиин 29-дэ Финляндиин ниислэл хотодо ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев делегациие толгойлно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко (делегациин толгойлогшын орлогшо), КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн К. У. Черненко, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо А. Г. Ковалев делегациин бүридэлдэ ороно.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров, А. И. Блатов, ТАСС-ай генеральна директор Л. М. Замятин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо И. Н. Земсков, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн Г. М. Корниенко, А. П. Бондаренко ба бусад тусхай тушаалтад делегацитай хамта ерээ.

Финляндиин Республикын Президент Урхо Кекконен, Финляндиин гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Маттила болон бусад тусхай тушаалтад Советскэ Союзай, Финляндиин гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн вокзал дээрэ Л. И. Брежневые, делегациин гэшүүдые угтаба.

Финляндиин Премьер-Министр К. Лийнамаа, СССР-һээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. С. Степанов, Финляндиһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Я. Халлама совет-финляндиин хилэ дээрэ Л. И. Брежневые угтаад, Хельсинки хүрэтэр үдэшэһэн байна.

Социалис оронуудай дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор вокзал дээрэ угтагшадай дунда байлсаа.

Хельсинкидэхи совет эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд Л. И. Брежневые халуунаар амаршалба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарьта, Финляндиин Республикын Президентдэ үхибүүд баглаа сэсэгүүдые бариба.

Эндэ ерэмсээрнь Финляндиин Республикын Президент У. Кекконен хүндэтэ айлшадай салондо орохыень Л. И. Брежневые уриһан байгаа. Эндэ богонихон хөөрэлдөөн болобо.

Финляндиин ниислэл хотын хүн зон КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые халуунаар амаршалан угтаа.

Л. И. БРЕЖНЕВ ФИНЛЯНДИИН ПРЕЗИДЕНТТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев июниин 29-дэ Хельсинкидэ Финляндиин Республикын Президент У. Кекконентэй уулзаба. Энэ уулзалгада КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-һээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. С. Степанов; Финляндиин талаһаа — Финляндиин гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Маттила, Финляндиһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Я. Халлама, онсо даалгабаринуудые дүүргэдэг элшэн сайд П. Талвитие гэгшэд хабаадаа.

Л. И. Брежнев, У. Кекконен Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй түгэсхэлэй шатын зарлагдаһанда сэдьхэлээ ханаанхай байһанаа элирхэйлээд, али али талада ашатай туһатай харилсаа холбоо Европын гүрэнүүдэй хоорондо хүгжөөхэ хүдэлмэриие саашадаа ябуулха шухала байһые тэмдэглэбэ.

Ниитэ Европын зүблөөндэ бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ хэрэгтэ Финляндиин ба Президент У. Кекконенэй өөрынь оруулһан тодорхой хубита Совет талаһаа тэмдэглэгдээ.

Хоорондоо этигэлсэлгын, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үеэр совет-финляндиин харилсаанай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн, тус харилсаанай элдэб һалбаринуудта болохотойгоор хүгжэжэ байһан ушар, хоёр оронойхоорондын харилсаа холбооe саашадань хүгжөөхэдэ таатай зохид аласай арга боломжонуудай бии байһан ябадал тэмдэглэгдээ.

(ТАСС).

ДҮЙ ДҮРШЭЛ, ТҮРҮҮ ЖЭШЭЭ—АМЖАЛТЫН ЭХИ[...]

ХҮМҮҮЖҮҮЛЭН ҺУРГАГШАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА ЗҮБЛӨӨНҺӨӨ

Республикымнай промышленностиин, транспортын, хэлхеэ холбооной ба ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлэн һургагшадай түрүүшын ехэ зүблөөн Улаан-Үдэдэ һаяхан үнгэргэгдэбэ. Үнинэй дүй дүршэлтэй, предприятинуудай кадрова хүдэлмэришэдэй олонхинь залуушуулые шефтээ абажа, олон жэлэйнгээ дүй дүршэл дамжуулан үгэнэ, ажалда дүршүүлнэ. Тиихэтэй хамта тэдэнэр залуу хүдэлмэришэдые ушар ёһо мэдэхээр, хүдэлмэришэн нэрээрээ омогорхохоор хүмүүжүүлнэ. Мүн хүдэлмэришэн ангиин һайн һайхан ёһо заншал дамжуулан үгэжэ, өөһэдынгөө халаан болохо залуушуулые хүмүүжүүлнэ.

Хүмүүжүүлэн һургагшад үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, коллективэй дунда ябуулагдаха хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тиимэһээ зүблөөндэ хабаадагшадай зүбшэн хэлсэлгэдэ энэ асуудал табигдаа. Партиин обкомой секретарь В. Г. Бирюков үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ ба коллективэй дунда ябуулагдаха хүмүүжүүлгын хүдэлмэри, һайжаруулха хэрэгтэ хүмүүжүүлэн һургагшадай зорилго тухай элидхэл хэһэн байна. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсажа, үгэ хэлэһэн хүмүүжүүлэн һургагшад өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай хөөрөө.

Энэ зүблөөе партиин обком, Улаан-Үдын горком, Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет зарлаһан байна. Облпрофсоведэй түрүүлэгшэ В. И. Титов зүблөө нээгээ.

Зүблөөндэ хабаадагшад республикынгаа промышленностиин, транспортын, хэлхеэ холбооной ба ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ хандажа, хүмүүжүүлэн һургалгын хэрэгые үргэдхэн дэлгэрүүлхээр хараалһан һанамжа дурадхалнуудые баталан абаа.

КПСС-эй обкомой секретарь В. Г. БИРЮКОВОЙ хэһэн элидхэлһээ

Совет арад табан жэлэй үнгэрһэн 4,5 жэлэй туршада партиин XXIV съездын шиидхэбэри бодото дээрэнь бэелүүлэн, ехэ ажал хэһэн, горитой амжалта туйлаһан байна. Энэ туршада арадай ажахы бүхы дээрээ жэгдэ һайнаар хүгжөөгдөө, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха талаар ехэ алхам хэгдээ.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлэгдээ. 1971—1974 онуудай туршада ниитын ажалай бүтээсэ 20 процентээр дээшэлһэн байна. Промышленностьда ажалай бүтээсэ 26,4 процентээр, барилгада 22,6 процентээр, хүдөө ажахыда 14,6 процентээр ургаһан байна. Энээнэй ашаар промышленна продукциин бүхы ургалтын 84 процентнь абтаа.

Арад зоной материальна байдал, культурна хангалга һайжаруулха гэһэн партиин XXIV съездын табиһан табан жэлэй гол зорилго бэелүүлэгдэжэ байна. Хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлһэн, колхознигуудай мүнгэн түлбэри пенси, тэдхэмжэ болон стипенди дээшэлээ. 1971—1974 онуудай туршада 136 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада тушаагдажа, 45 миллион хүнэй ажаһуудал һайжаруулагдаа. Шэнэ һургуули больница, клуб, кинотеатрнууд, худалдаа наймаанай ба ажаһуудалай эрилтэ хангаха предприятинууд баригдаһан байна. Город, хүдөө тосхонууд болбосон түхэлтэй болгогдоно.

Республикымнай ажалшад бүхы совет арадтаяа хамта арадай ажахы хүгжөөхэ, партиин XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байна. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ коллективүүдэй анхарал хандуулжа байгаа. Шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэй хабаадалгаар ба научно-техническэ организацинуудай туһаламжаар промышленностиин, транспортын, хэлхеэ холбооной олон предприятинуудта техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлгын, техническэ түрүү процесс нэбтэрүүлгын хэмжээ ябуулганууд зохёогдоод, тэдэнэй олонхинь бэелүүлэгдээ.

Эдэ бүгэдын ашаар промышленностьда ажалай бүтээсэ 1970 онойхитой сасуулхада 30,1 процентээр, продукци худалдалгын хэмжээн 45 процентээр дээшэлһэн байна.

Гүрэнэй түсэбэй, социалис уялгануудай дүүргэлтэ участок, бригада, хүдэлмэриин газарнуудта шиидхэгдэнэ. Мүн лэ эндэ үйлэдбэриин түрүүшүүл, залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлэн һургагшад ажаллажа, ажалдаа коммунис ёһоор хандаха, дутагдалнуудта эбсэшэгүйгөөр хандаха бодото жэшээ харуулна.

Хүмүүжүүлэн һургагшад предприятинуудай үнинэй хүдэлмэришэд болоно. Тэдэнэр мэргэжэлээ нарин нягтаар шудалһан, ажабайдалай баян дүршэлтэй болоһон хүнүүд юм. Тэдэнэр өөһэдынгөө сэдьхэлэй уряагаар, һайн дураараа залуушуулые шефтээ абажа, ажалда дуратай болохоор, мэргэжэлээ һайнаар шудалхаар һургана, хүдэлмэришэн ангиин һайн һайхан, дайшалхы ёһо заншалай жэшээ дээрэ хүмүүжүүлнэ. Хүдэлмэришэн ангиин эгээл түрүү үзэл бодолтой, эгээл дүй дүршэлтэй нүхэд залуушуулые хүмүүжүүлэн һургагшаар томилогдоно.

Прибор бүтээлгын, локомотив-вагон заһабарилгын, авиационно, «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, нарин сэмбын комбинадай болон бусад зарим предприятинуудай парткомууд профсоюзай, комсомолой организацинуудтай хамта хүмүүжүүлэн һургагшадай соведүүдые эмхидхээ, тэдээн тухай дүрим баталан абаа. Хүмүүжүүлэн һургагшын дүүргэдэг ажал ниитын ехэ удха шанартай даабари болоно. Тиимэһээ тэдэнэр предприятиин хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна, профсоюзай организацинуудай хамтын шиидхэбэреэр томилогдодог юм.

«Теплоприбор» заводой коллектив залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ, ажалда дүршүүлхэ талаар зарим тэды дүршэлтэй болоо. Заводой үнинэй хүдэлмэришэд залуушуулые шефтээ абажа, ажалшадай коллективтэ орохо, эндэ өөрынгөө һуури эзэлхэдэнь ехэ туһаламжа хүргэнэ. Хүмүүжүүлэн һургагшадай совет өөрынгөө хүдэлмэри түсэбэй ёһоор ябуулна. Һуралсал эмхидхэнэ. Институдуудай багшанар лекцинүүдые уншадаг болоо.

Залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэг авиазаводто, прибор бүтээлгын заводто муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Хүмүүжүүлэн һургагшад залуу хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шудалха, һураха хэрэгтэнь туһална, ажаһуудалай, культурна эрилтыень хангаха тухай бодомжолно. Заводой хүмүүжүүлэн һургагшад залуушуулай гэр байрадань ошожо танилсадаг, сүлөөтэй сагаа хайшан гэжэ үнгэргэдэг тухайнь һонирходог юм. Авиазаводой ахалагша мастер В. М. Розанов, инженер-технолог В. Ф. Мартос, И. Я. Бояков залуушуулые һайнаар хүмүүжүүлнэ. Фрезеровщик Т. И. Федоров табан жэлэйнгээ хубиин түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаад, залуу хүдэлмэришэн А. Филониние шефтээ абаһан байгаа. Ажалда һайнаар дүршэһэн энэ залуу нүхэр өөрынгөө мэргэжэлээр заводой конкурсдо эрхимлээ, город соо гурбадахи һуури эзэлээ.

Түмэр замай отделениин 492 хүмүүжүүлэн һургагшад 520 залуу хүдэлмэришэниие мэргэжэлдээ һургана. Отделениин бүхы предприятинуудта хүмүүжүүлэн һургагшадай соведүүд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй дүй дүршэл халан абалсахын түлэ семинарнууд үнгэргэгдэнэ. Хүмүүжүүлэн һургагша ба залуу хүдэлмэришэнэй хоорондо нүхэр ёһоной хэлсээн баталан абтадаг. Эдэ хоёр юу хэхээ тодорхойлдог. ажалда ямараар хандаха, мэргэжэлдэ хэр дүршэхэ гэхэ мэтые хараалжа, бэе бэеынгээ урда тусхай уялга абана гээшэ. Нүхэр ёһоной иимэ хэлсээн промышленна бусад зарим предприятинуудта баталан абтадаг болоо.

Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд хүмүүжүүлэн һургагшадай үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Тэдэнэй дунда ябуулагдаха энэ хүдэлмэри ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, коллективэй дундахи хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ ворюулагдана.

Хүмүүжүүлэн һургагшадай хүдэлөөн предприятинуудай байдалда ехээр нүлөөлнэ. Гэхэтэй хамта энэ хүдэлөө хүгжөөн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ горитой дутагдал бии.

Республикымнай промышленность хамта дээрээ жэлэй түрүүшын хахадай туршада һайн үрэ дүн туйлаһан байна. Харин 38 предприяти гэхэ гү, али 19 процентнь түсэбөө дүүргээгүй. Предприятинуудай 33 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргээгүй байна.

Бүхы хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, һайн шанартай продукци гаргаха зорилго мүнөө үедэ табигдана. Республикымнай олон предприятинууд продукцияа голодоһогүйгөөр, бусаалтагүйгөөр тушааха саратовска гурим амжалтатайгаар хэрэглэнэ. «Эрхим шанарай бригада», «Шанарай талаар эрхимлэгшэ», «Өөрынгөө мэргэжэлээр эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн олон предприятинуудта дэлгэрүүлэгдээ.

Продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагдажа, техническэ ба экономическа һуралсал эмхидхэгдэнэ. Хүдэлмэришэд, инженер болон технигүүд зохёон байгуулхы ажалай түсэб зохёоно. Дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд залуушуулые шефтээ абаад, мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бага бэшэ туһаламжа хүргэдэг болоо. Ганса нёдондо жэлдэ 43 мянган залуу хүдэлмэришэд мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлээ. 5 мянга шахуу хүдэлмэришэд хоёрдохи мэргэжэл шудалаа.

Эдэ бүгэдэ продукциин шанар һайжаруулха, шэнэ зүйлэй продукци бүтээн гаргаха хэрэгтэ ехэ аша туһатай байба. Эрхим шанарай Гүрэнэй тэмдэгтэ хүртэхөөр шифер, цемент, 6 түхэлэй датчик — реле зууршалагдаа. «Электромашина» заводой бүтээдэг электродвигательнүүдэй 100 процентнь энэ тэмдэгтэ хүртэнхэй юм.

Гэбэшье зарим предприяти, цех, мастерска участогуудта һайн шанартай продукци үйлэдбэрилхын түлөө ёһотой оролдолго гаргагданагүй. Голодоһо гаргаһан ушарһаа бага бэшэ хохидол ушаруулагдаһаар. Иимэ дутагдал усадхаха талаар дары хэмжээ абаха шухала.

Мүн ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ажалай нөөсэ арга боломжонуудые хэрэглэхэ, ажалай журам бэхижүүлхэ, хүдэлмэришэдэй олоор һэлгэхэ ушар усадхаха хэрэгтэй. Үйлэдбэриин ба ажалай журам бэхижүүлхэ, саг үргэлжын кадрнуудтай болохо хэрэгтэ хүмүүжүүлэн һургагшын өөрынь жэшээ ехэ удха шанартай юм. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин, залуушуулые ажалда дүршүүлгын хэрэгэй үшөө горитой дутагдалтай байһан ушарһаа ажалай журам эбдэхэ, хүдэлмэришэдэй олоор һэлгэхэ баримта үзэгдэнэ. Тиимэһээ хүмүүжүүлэн һургагшын үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэнь ехэ шухала. Энэ хэрэг хадаа ургажа байгаа залуу үетэниие хүмүүжүүлгын нүлөө ехэтэй онол арга болоно. Партийна, комсомолой, профсоюзай организацинууд энэ хүдэлөө һайшаан дэмжэхэ, бүхы аргаар хүгжөөхэ уялгатай болоно.

Хүмүүжүүлэн һургагша ба тэрэнэй шефтээ абаһан залуу хүдэлмэришэнэй хоорондо ганса үйлэдбэри доторой холбоо барисаан байгуулагдана бэшэ гэжэ энэ талаар хэгдэһэн шэнжэлгэ элирүүлэн харуулаа. Тэдэнэй дундахи холбоо барисаан ниигэ политическэ, моральна, ажаһуудалай удха шанартай юм.

Энэ хүдэлөө хүгжөөн дэлгэрүүлхэ, хүмүүжүүлэн һургагшадай үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ олон онол арга бии. Тэдэниие зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Нэн түрүүн хүмүүжүүлэн һургагшадые шэлэн олохо шухала. Хүдэлмэришэн бүхэн иимэ үүргэ дүүргэжэ шадахагүй юм. Хүмүүжүүлэн һургагша өөрынгөө мэргэжэлэй ёһотой мастер байхаһаа гадна, залуушуулда дуратай байха, тэдэндэ эсэгэ ёһоор хандаха болоно. Залуушуулай түрүүшын амжалтаар баясажа шадаха, тэдэнтэй хамта юумэнэй түлөө һанаагаа зободог хүнэй хүмүүжүүлэгшэ байхада, залуушуул тэдэнтэй үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэхэ, һанал бодолоо андалдаха юм. Хүмүүжүүлэн һургагша эрилтэ ехэтэй, үнэн сэхэ байха ёһотой.

Мүн тэрэ шефтээ абаһан залуу нүхэрэй һанал бодол, абари зан һайнаар мэдэхэ болоно. Тиигээгүй һаа, тэрэнэй политическэ мэдэрэлдэ һайнаар нүлөөлжэ шадахагүй байна. Хүмүүжүүлэн һургагшад залуу үетэниие ажалда дүршүүлнэ, хүмүүжүүлнэ. Тиимэһээ комсомолой организацинуудтай холбоотой байха болоно. Эдэ организацинууд хүмүүжүүлэн һургагшын ажалай габьяа, мэргэжэл шадабари тухай, тэдэнэй ямар шагналда хүртэһэн тухайдань залуушуулые танилсуулха уялгатай.

Хүмүүжүүлэн һургагшадай хүдэлөө бүри ехэ аша туһатай болгохын тула тэдэнэй бэлэдхэл, һуралсал эмхидхэхэ хэрэгтэй. Хүмүүжүүлэн һургагшадай һургуулинууд предприятинуудта эмхидхэгдэжэ эхилээ. Һуралсалай түсэб, программа, туһалбариин тусхай материал эдэ һургуулинуудта хэрэгтэй. Политическэ гэгээрэлэй байшан, газетэ, журналнууд, телевидени ба радио, научна эмхи зургаанууд тэдэндэ туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Залуушуулые шефтээ абаха, дүй дүршэлөө дамжуулан үгэхэ энэ хэрэгые бүгэдэ ниитын, шэнэ түхэл шанартай болгохо шухала. Залуушуулые хүдэлмэришэн нэрээрээ омогорхохоор хүмүүжүүлхэ, ахамад үетэнэй революционно, дайшалхы, ажалай ёһо заншалые арьбадхан хүгжөөхөөр хүмүүжүүлхэ гээшэ ехэ удха шанартай хэрэг мүн.

Республикымнай предприятинуудта 3675 хүмүүжүүлэн һургагшад тоологдоно. Тэдэнэй дунда Советскэ Союзай Герой, Социалис Ажалай 12 Герой бии.

Залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай түлөө 14 хүдэлмэришэд ВЦСПС-эй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

«Электромашина» заводой кран бүтээлгын цехэй хүдэлмэришэд Виктор Пенкин, Владимир Лапин эрхим һайн ажалаараа нүхэдэйнгөө дунда суурхадаг. Эдэ хоёр фрезернэ станогойнгоо оньһо наринаар шудалжа, ехэ бүтээсэ туйлана.

Өөһэдөө һайнаар ажаллахынгаа хажуугаар залуу хүдэлмэришэдые даажа абаад, мэргэжэлтэй болоходонь туһална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коллектив соогоо хүндэтэй болоһон хүдэлмэришэд Виктор Пенкин, Владимир Лапин шэнэ детали тошылдохо тухай зүбшэн хөөрэлдэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Хүдэлмэришэн ангиин халаан болохо залуушуулые ажалда зүбөөр бэлдэхэ, Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн сэхэ байхаар, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ асуудалда үгэ хэлэгшэд ехэ анхарал хандуулаа. Предприятинуудай үнинэй дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд залуу нүхэдые шефтээ абажа, дүй дүршэлдөө һургана, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдоно. Энэ хэрэг һүүлэй жэлнүүдтэ ехээр хүгжэн дэлгэржэ байна. Залуу хүдэлмэришэдые ажалда дүршүүлхэ, ёһотой совет хүн болгохо хэрэгтэ хүмүүжүүлэн һургагшадай дүүргэхэ үүргэ тон ехэ. Энэ хэрэг саашадань хүгжөөхэ, дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна. Саашадаа дүй дүршэлөө халан абалсаха, һанал бодолоо андалдан хөөрэлдэхэ тухай хэлсээ.

Авиазаводой мастер, хүмүүжүүлэн һургагша **В. М. Розанов** эгээл түрүүлэн үгэ абаһан байна. ГПТУ дүүргэһэн олон залуу хүдэлмэришэд предприятинуудта ажаллахаяа жэл бүхэндэ ерэнэ. Тэдэниие зүбөөр хүмүүжүүлхэ, коллективэй ёһо заншалда һургаха хэрэгтэй болодог. Совет засагай байгуулагдаһан түрүүшын жэлнүүдһээ ахамад нүхэд залуушуулай ажалда дүршэхэ хэрэгтэнь туһалдаг байгаа. Харин энэ хэрэг һүүлэй жэлнүүдтэ бүри хүгжэжэ, үргэдхэгдэжэ байна.

21 хүнһөө бүридхэгдэһэн хүмүүжүүлэн һургагшадай совет авиазаводто байгуулагданхай. Соведэй гэшүүд цехүүдые даажа абаад, тэндэхи нүхэдтэй хамта ажаллана. Хүмүүжүүлэн һургагшадай үүргэ ба уялга тухай дүрим заводто баталан абтанхай. Соведэй тусхай анкетэ зохёогдоо, залуушуулые, наһатай хүдэлмэрилэгшэдые хамааруулагдаа. Тэдэнэй ямар асуудалда һонирходог байһыень элирүүлхын тула анкетэ гараагдаһан байна.

Заводой 426 хүмүүжүүлэн һургагшад залуушуулда ажалай һайн жэшээ харуулна. Тэдэнэр бултадаа табан жэлэй хубиин түсэб дүүргэһэн юм.

Мүнөө заводуудта ехэнхидээ дунда һургуули дүүргэһэн залуушуул ажаллахаар ерэдэг болоо. Тэдэнэр ажалай дүршэл шадабари шудалан үнгэрхэдэ, эдэ залуушуулай өөһэдөө хүмүүжүүлэн һургагшад болоно. Уридшалан зохёогдоһон программаар ёһоор хүдэлдэг станогуудай участок заводой үйлэдбэри юм. Энэ залуушуул эндэ ажаллана. Нүхэд Абрамов, Шестакова гэгшэд 23 наһатай болоошье, хүмүүжүүлэн һургагшаар дүүргэнэ. Залуу хүдэлмэришэд участогынгаа ёһотой эзэд болонхой, һайнаар ажаллана.

Залуу хэдэн хүдэлмэришэд заводто ажаллахаар энэ намартаа абтаха. Тэдэниие бэлэдхэхын тула ... хэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ хүмүүжүүлэн һургагшадай дунда тусхай хүдэлмэри ябуулха шухала. Тэдэндэ лекцинүүд уншажа, заводой үйлэдбэрилгэ, ехэнхидээ юрэнхы байдаг. Заводой коллективэй урдахи зорилгонуудые ... мүн энэ зорилго дүүргэхын тула хүмүүжүүлэн һургагшадай ямар асуудалда анхаралаа хандуулхые элирүүлһэн лекци уншаха, хөөрэлдөө үнгэргэхэ шухала тухай үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Хүмүүжүүлэн һургагшадай үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ зорилгоор тэдэнэй дунда мүрысөө эмхидхэхэ гээшэ ехэ һайшаамаар байна гэжэ тэрэ хэлээ.

— Манай комбинадта хүмүүжүүлэн һургагшадай хүдэлөөндэ ехэ анхарал хандуулагдана, — гэжэ нарин сэмбын комбинадай хүмүүжүүлэн һургагшадай соведэй түрүүлэгшэ **Л. Т. Кубарева** тэмдэглээ. Олон жэлэй дүй дүршэлтэй, ушар ёһо һайн мэдэхэ, тусхай мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэд хүмүүжүүлэн һургагшадаар томилогдоһон байна. Тэдэнэр шефтээ абаһан залуушуулые ажалда дүршүүлхэһээ гадна, зүбөөр хүмүүжүүлнэ, бүхы юумэндэ анхаралтайгаар, гамтайгаар хандахаар һургана.

Комбинадай 1,5 мянгаһаа дээшэ хүдэлмэрилэгшэд 30 наһа гүйсөөгүй залуушуул юм. Тэдэниие зүбөөр хүмүүжүүлхэ, өөһэдынгөө ажалай ёһотой мастернууд болохоор дүршүүлхэ гэжэ анхарнабди. Комбинадай 140 хүмүүжүүлэн һургагшад-шефүүдэй хүдэлмэри соведэй хүтэлбэри доро эмхидхэгдэнэ. Совет өөрынгөө хүдэлмэриин түсэб зохёодог юм.

Залуу хүдэлмэришэдэй ажалда дүршэхэ, мэргэжэл шудалха арга байгуулагданхай гэхээр. Тэдэнэй ажалайнгаа мэргэжэл шадабари харуулха конкурснууд үнгэргэгдэнэ. Үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглэхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эдэ конкурснууд зорюулагдадаг. «Өөрынгөө мэргэжэлээр омогорхоноб» гэһэн конкурс ехэ удха шанартай байба.

Комбинадай үнинэй хүдэлмэришэд залуушуулые даажа абаад, ажалдаа дүршүүлнэ. Социалис Ажалай Герой Д. К. Тумурова 56 залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаа. Хүмүүжүүлэн һургагшын дүй дүршэлтэй болоһон бусад хүдэлмэрилэгшэд комбинадта олон юм. Нооһо илгагшын мэргэжэл хүшэр хүндэ. Нэгэ янзын аад, эсэбэритэй байдаг. Энэ үйлэдбэриин ахамад нүхэд залуушуулые шефтээ абаад, өөрынгөө мэргэжэлдэ дуратайгаар, тэрээгээрээ омогорхохоор хүмүүжүүлнэ. Коммунис ажалай ударнигууд Н. А. Абрамова, Валя Дмитриева, нүхэд Толстихина, Калашникова залуушуулай коллективэйнгээ дунда өөрынгөө һуури олон ээлхэ хэрэгтэнь ехэ туһаламжа хүргэдэг юм.

Хүмүүжүүлэн һургагшадай хүдэлөөнэй улам хүгжэжэ, улам нүлөө ехэтэй боложо байһан тухай нүхэр Кубарева хэлээд, тэдэнэй һуралсал эмхидхэхэ, дүй дүршэлөө халан абалсаха шухала тухай тэмдэглээ. Ажалда дүршүүлгын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри ашаг ехэтэйгээр ябуулхын тула тэдэндэ туһаламжа үзүүлхэ, зүбшэл заабари үгэхэ хэрэгтэй гэбэ.

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ мүрысөөндэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллективэй хубитаяа оруулжа байһан тухай заводой токарь Социалис Ажалай Герой **Б. З. Поздеев** хөөрэжэ үгэбэ. Социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ залуу хүдэлмэришэд жагсан ябана. Заводой коллективэй 40 процентнь залуушуул юм. Тэдэнэр ахамад нүхэдһөө жэшээ абажа, хүдэлмэришэн ангиин ёһо заншал арьбадхан хүгжөөнэ, ажал хэрэгээрээ заводоо алдаршуулха гэжэ оролдоно.

Бүхы наһаяа түрэл заводтойгоо холбоһон, Эхэ оронойнгоо хайра шагналда нэгэнтэ бэшэ хүртэһэн К. И. Ковалев, В. М. Дегтярев, Б. С. Батуев, А. Д. Медведев, Е. Г. Курочкин, И. И. Кириенко, Социалис Ажалай Герой П. П. Милин болон бусад олон хүдэлмэришэд залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ габьяатай юм. Заводой 237 хүмүүжүүлэн һургагшадай 149-ниинь эндэ 10—30 жэлэй туршада ажаллана.

Залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлэн һургаха хэрэг заводто өөрын түүхэтэй юм. Комсомолой путевкоор завод барилсахаяа индустриальна городуудһаа ерэһэн хүнүүд хүдэлмэришэн ангиин ёһо заншал дамжуулан үгэһэн байна. Энэнь заводой түүхэтэй сэхэ холбоотой. Дайнай үедэ энэ хүдэлөөн мүн лэ аша үрэтэй байба. Һүүлэй жэлнүүдтэ хүмүүжүүлэн һургалга улам хүгжэжэ, шэнэ түхэл янзатай, онол аргатай болоо. Ажалайнгаа олон жэлэй баян дүй дүршэл залуушуулда дамжуулан үгэлгөөр энэ хэрэг хизаарлагданагүй. Хүмүүжүүлэн һургагшад залуу нүхэдөө ажалда коммунис ёһоор хандахаар, совет общестын ёһотой гэшүүд болохоор, зохёон байгуулхы ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсахаар, шэнэ юумэ үүсхэгшэд байхаар хүмүүжүүлнэ. Энэ талаар олон жэшээ дурдамаар. Мастер— хүмүүжүүлэн һургагша В. Г. Попов залуу олон хүдэлмэришэдые ажабайдалай үргэн замда гаргаа.

Заводой хүмүүжүүлэн һургагшадай совет урдаа тодорхой зорилго табина. Ажалда абтаһан залуушуулые шэлэһэн мэргэжэлдэнь түргэнөөр һургахатай хамта коллективэй намтартай танилсуулна, өөрынгөө мэргэжэлээр омогорхохо хэрэгтэнь нүлөө үзүүлнэ. Эрхим хүмүүжүүлэн һургагша-шеф гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэ конкурс соносхогдонхой. Иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэлгын тусхай дүрим баталан абтаа.

Хүдэлмэришэн ангиин һайн һайхан ёһо заншал хүгжөөн арьбадхаха, ахамад нүхэдэй ёһотой халаан болохо дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхэ зорилго хүмүүжүүлэн һургагшадай урда табигдана гэжэ нүхэр Поздеев онсолон зааба.

Үгэ хэлэһэн олон нүхэд совет хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай хүмүүжүүлэн һургагшадай хүдэлөө хүгжөөн дэлгэрүүлхэ шухала тухай тогтон хэлээ. Тиихэдээ коллективэй эгээл хүндэтэй, эгээл дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдтэ энэ хүндэтэ хэрэг даалгажа үгэхэ, тэдэнэй үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ шухала тухай онсо тэмдэглээ. Хүмүүжүүлэн һургалгын хэрэг бүри нүлөө ехэтэй болгохо һанамжа, дурадхалнууд оруулагдаһан байна.

— Залуушуулые ажалда дүршүүлхэ, зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэг бэедээ даажа абаһан ахамад нүхэд ниитын ехэ удха шанартай зорилго бэелүүлнэ. Тэдэнэй ажал зүбөөр сэгнэхэ, нүлөөень тодорхойлхо шухала, — гэжэ Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой хүмүүжүүлэн һургагшадай соведэй түрүүлэгшэ **Ф. В. Бурдуковский** хэлээ. Энэ хэрэгтэ предприяти бүхэндэ ондо ондоогоор хандадаг, ондо ондоогоор сэгнэдэг.

Манай коллективэй хүмүүжүүлэн һургагшадай үүргэ зүбөөр сэгнэхын тула хиналтын тусхай хуудаһан бии болгогдоо. Заводто абтаһан хүдэлмэришэн бүхэндэ тусхай дэбтэрэй хуудаһан нээгдэнэ. Ажалай мэргэжэл тэрэнэй хэр зэргэ шудалһаниинь, ажалдаа ямараар хандадагынь, хүдэлмэришэнэй мэргэжэлтэй болоһоной һүүлээр хэр һайнаар ажалладагынь, хүдэлмэришэн нэрээ хэр хүндэлдэг байһаниинь дууһан энэ хуудаһанда бэшэгдэнэ. Хүдэлмэришэн нэрээ хүндэлдэг болоо һаа, тэрэ ажалдаа һайнаар хандаха, һайн шанартай продукци бүтээхэ гэжэ оролдохо байна ха юм. Энэ хуудаһанда бэшэгдэһэнэй зэргээр хүмүүжүүлэн һургагшадай хүдэлмэриин үрэ дүн сэгнэхэ болохо байна.

Залуу хүдэлмэриш
хүмүүжүүлгэ орёо
гээшэ. Тэрээндэ на
ёһоор хандаха, хүмү
лэн һургагшадта туһа
хүргэхэ шухала. Залу
дэлмэришэн бүхэндэ
ламжа, ахамад нүхэдэй
шэл заабари хэрэгтэй
мэһээ залуу хүн бүх
дүй дүршэлтэй хүдэл
шэдтэ даалгажа үгэхэд
нүлөө үзүүлэгдэнэ.
Мүн хүмүүжүүлэн
гагшадай хүдэлмэри
үрэтэй, тодорхой һайн
хын тула тэдэнэй дун
циалис мүрысөө эм
хэнь ехэ таарамжатай
һанагдана. Хоорондоо
сэдэг хүмүүжүүлэн һу
шад дүй дүршэлөө
абалсаха, һанал бодоло
далдан хөөрэлдэхэ арга
лоно. Мүн социалис
сөөн энэ хэрэгые хүгж
бүри аша туһатай бол
хэрэгтэ бага бэшээр нүл
юм.
Юнхэрэй уурхайн ма
— хүмүүжүүлэн һург
Н. А. Фролов Зэдын к
надай партийна, профсо
организацинуудай за
шуулые хүмүүжүүлхэ
тэ ехэ анхарал ханду
байһые тэмдэглээд, хү
жүүлэн һургагшадай
лөөн тухай дэлгэрэнг
хөөрэжэ үгэбэ. Тинхэдээ
дэлмэришэнэй коллект
ба ГПТУ-гай һураг
хоорондо һайн холбоо
саа байгуулха шухала
тэрэ онсо тэмдэглээ.
ГПТУ-да һурагшад хү
мэришэн ангиин ерэ
халаан болоно. Тэдэниие
бөөр хүмүүжүүлхэ туха
ри эртээнһээ, үшөө үй
щида һуража байхадань
домжолхо ёһотойбди
Энэ хэрэг һайнаар эмхи
бэл, хэрэгтэй бэлэдхэл
хүдэлмэр
һайнаар
шуул хү
лективүү
Тэдэнэр
байдал, ё
эртээнһээ
һуранги
мэһээ тэ
шүүлхэнь
бэлэн бай
Предпр
мэришэнэ
техническ
хоорондо
саа то
Улаан-Үд
комбинад
А. Г. С
рюулһан
һуража
предприят
рэгтэй, х
лективэй
тээнһээ
Хүдэлмэр
дүйн хала
мүүжүүл
тивэй ши
рилгонууд
тухай пре
рилэгшэд
союзай ор
ралаа хан
на.
Һургаш
ришэдэй
шухала.
үедэ аха
гөө колле
гол шэгл
табигдаһа
хөөрэхэ
тика пред
на. Тии
ёһо занша
Комбин
тэй, ү
шэд зал
лективэйн
шүүд бол
нэ. Тиихэ
гөө ямар
байһые м
анхарна.
шадабари
гуулхы а
байһыень
ри үгэнэ.
Улаан-Ү
депогой хү
ша нүх
ВЛКСМ-эй
тарь А.
оёдолой «
мастер-оёд
минова зү
хэлэжэ,
гагшадай

Геннадий Афанасьевич Вдовиной даадаг мастерска участок прибор бүтээлгын завод соогоо түрүү участогуудай нэгэниинь юм. Энэ участок социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ шалгаран гараа. Энэ жэлэй түсэбые ноябриин һайндэр болотор дүүргэхэ социалис уялга абаад, авиазаводой нэгэ участогтай мүрысэжэ эхилээ. Г. А. Вдовин эрхим хүмүүжүүлэн һургагша юм, ажалайнгаа дүй дүршэл залуу хүдэлмэришэдтэ дамжуулан үгэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ; мастер Г. А. Вдовин (зүүн гарһаа) цехэй начальник Н. М. Кирдеевтэй хөөрэлдэжэ байна. Нүхэр Кирдеев, мүн лэ участогай мастераар, хожомоо цехэй начальнигаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Политическэ темэнүүдээр хөөрэлдөөн

ЭБ НАЙРАМДАЛ—АРАД БҮГЭДЫН ХҮСЭЛЭЛ

Коммунис партиин, Советскэ правительствын уласхоорондын харилсаануудаар эрхилжэ байгаа бүхы ажал ябуулга һүүлэй жэлнүүдтэ КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан эб найрамдалай программа бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан байгаа.

Советскэ Союз болон социалис бусад оронууд дэлхэйн революционно болон эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые империализмда эсэргүү тэмсэлэй туг доро жагсаагаад, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һуларуулха талаар нилээд ехэ амжалта туйлаһан байна. Уласхоорондын империализм гадаа ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан тайбанаар зэргэ оршохо ёһо гуримуудтай эбсэхэ баатай болоо һэн. Энэнь манай партиин эб найрамдалта гадаадын политикын элитэ ехэ амжалта гээшэ.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1975 он) Пленум КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын «Советскэ Союзай уласхоорондын байдал ба гадаадын политика тухай» шиидхэлые шагнаад. ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй ажал ябуулгые бүрин һайшааһан байна.

Манай партиин, манай гүрэнэй хараа шугам социализмын байдалһаа үндэһэлэн, совет хүнүүдэй, аха дүү социалис оронуудай ажалшадта амгалан тайбан эрхэ байдал олгохо зорилгоёо өөрынгөө гадаадын политикаар бэелүүлдэг байна бшуу. Энэ политикамнай уг зорилгоороо ажалша ангинуудай аша туһа харадаг тула бүхы дэлхэйн арадуудта, эб найрамдалай хэрэгтэ алба хэнэ гээшэ. Ушар тиимэһээ манай ороной гадаадын политикые бүхы дэлхэйн арад зон һайшаана, дэмжэнэ.

Дэлхэйн социалис оронуудай хани барисаан, бата нэгэдэл, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүд соо тэмдэглэһэнэй ёһоор, улам бэхижэээ, һалбараа. Варшавска договорто оролсодог гүрэнүүд хорёод жэл соо гадаадын политикаяа эбтэй эетэйгээр бэелүүлнэ. Энэ политикын ашаар Вьетнамдахи зэрлиг муухай дайе, Дүтын зүүн зүгтэ империалис оронуудай хэдэг добтолгые зогсоожо, социалис Кубын эрхэ сүлөөе хамгаалжа, ниитэ Европын зүблөөе зарлаха эрхэ байдал олгогдоһон байна. Дэлхэйн социалис хани барисаата оронуудай гадаадын политика уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һуларуулха, дэлхэйн арадууд ба оронуудай хоорондо үргэн харилсаа холбоо тогтоохо ёһо гуримуудые бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилһэн байна.

Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй һаяхан Будапешт хотодо болоһон XXIX сесси социалис оронуудай хоорондохи харилсаа холбооной үргэдэжэ ба бэхижэжэ байһые дахинаа гэршэлээ. СЭВ-эй гэшүүн оронууд 1976—1980 онуудай туршада бэелүүлхэ олон талын хэмжээ ябуулгануудай түсэбые баталан абаһан байна.

Европодо аюулгүй байдал хангаха, харилсаа холбоо тогтоохо талаар ниитэ Европын зүблөөе бэлдэхэ ба зарлаха талаар хэмжээ ябуулганууд социалис оронуудай бэелүүлдэг политикын сэсэ мэргэн хараа шугамые гэршэлэн харуулна. Мүнөө Советскэ Союз болон бусад социалис гүрэнүүд энэ зүблөөе амжалтатайгаар дүүргэхын, Европын арадуудай һанал бодолдо тааралдуулан, Хельсинкидэ Европын гүрэнүүдэй толгойлогшонорой түгэсхэлэй зүблөөе үнгэргэхын түлөө тэмсэээ. Иимэ зүблөөе үнгэргэхэ бүхы арга боломжонууд бии. Зүблөөндэ хабаадагшадай урда табигдаһан политическэ асуудалнууд бүхы талаараа хаража үзэгдэнхэй. Түгэсхэлэй зүблөөнэй болзор — июлиин 30 гэжэ тодорхойлогдонхой. Энэ зүблөөн дээрэ Европо түбиин арадуудай амгалан тайбанаар ажаһууха эрхэ байдалые хангаһан документнүүд баталан абтаха зэргэтэй. Дэлхэйн олониитэ иимэ документнүүдэй баталан абтахые хүлеэнэ.

Центральна Европодо буу зэбсэг, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тухай асуудалаар 1973 оной ноябрь һараһаа хойшо хэлсээн Венэдэ үргэлжэлһэн шэгээрээ. Тус хэлсээн амжалтатайгаар дүүрэхэ гэжэ найдахаар байна.

Европые дайн сэрэггүй түби болгохо хэрэгтэ бүхы гүрэнүүд, политическэ партинууд ба организацинууд хабаадаха ёһотой. Энэ талаар Баруун Германиин канцлер байһан, СДП-гэй түрүүлэгшэ В. Брандтын ажал ябуулга немец арадай зүгһөө дэмжэгдэнэ.

Советскэ Союзай болон бусад социалис гүрэнүүдэй эб найрамдалта гадаадын политикын ашаар дэлхэйн бусадшье районуудта шахардуу шанга байдал һуларуулагдана.

Индохитадта США-гай империалистнуудай ябуулдаг политика мухардаа: Урда Вьетнамай ба Камбоджын арад зондо харша политика бэелүүлдэг американ үзэл бодолтой Тхиеу, Лон Нол гэгшэд засаг түрэһөө буужа, зугадажа арилха баатай болоо.

Советскэ Союз ба социалис оронууд Индохитадай арадуудай аша туһые хододоо хамгаалдаг байһан, хамгаалхашье байна.

Африкын, Латиин Америкын арадууд эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдээ горитой амжалтануудые туйлажа байнхай.

Совет-американ харилсаануудай һайжаржа байһан ушар уласхоорондын байдалда ехэ нүлөө үзүүлнэ. Энэ харилсаа холбоон социальна ондо ондоо байгуулалтатай оронуудай хоорондо амгалан тайбанаар зэргэ оршохо, ядерна ба термоядерна дэлхэйн дайнай аюулые усадхаха хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай.

Стратегическэ, добтолхы буу, зэбсэгые хизаарлаха талаар удаан болзорой хэлсээ баталха тушаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Америкын президент Дж. Фордын хоорондоо үгэеэ ойлголсоһон ушар ядерна буу зэбсэгые хизаарлаха талаар хамтын оролдолгые үшөө дахин гэршэлэн харуулаа.

Байгша оной июлиин 10—11-нэй үдэр Женевэдэ СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджертэй уулзаба. Энэ уулзалгын үедэ хоёр тала уласхоорондын шухала асуудалнуудаар һаналаа мэдэлсэһэн байна.

США-гай сенадай делегациин СССР-тэ албанай хэрэгээр айлшалһан ушар ехэ удха шанартай байгаа.

«Союз»-«Аполлон» гэжэ онгосонуудаар совет ба американ космонавтнуудай сугтаа замбуулинай дайдада хэһэн туршалганууд ба шэнжэлэлгэнүүд хоёр ороной хоорондохи аша туһатай харилсаа холбоое, эб найрамдалай аша туһада зорюулһан ябуулгануудай үрэ дүнгүүдые эли тодоор харуулба. Замбуулинай дайдада хэгдэһэн эдэ туршалгануудые түрүү үзэл бодолто хүн түрэлтэн һайшаан угтаһан байна.

Москва хотын Бауманска һунгуулиин округой һунгагшадай урда КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ бүхы дэлхэйн хүнүүдтэ ехэ һонирхол үүсхээ һэн. Дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха талаар ажал ябуулгаяа саашадаашье бэелүүлхээр бэлэн байһанаа, энэ шухала асуудал бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада, дэлхэйн бүхы арадуудтай, бүхы гүрэнүүдтэй харилсаа холбоогоо улам үргэдхэхөөр бэлэн байһанаа манай парти элирхэйлээ ха юм.

Дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохо хэрэгтэ һаад тойбо татадаг Баруунай зарим оронуудай хүсэнүүдтэй хамта Пекинэй удамаршад нэгэн һаналтайгаар оролсоно. Зүгөөр Дэлхэйн гурбадахи дайе үүсхэхэ һанаатай хархис хүсэнүүдэй урдаһаа манай түрэл Коммунис парти, түрэл правительство, социалис хани барисаата оронууд, эб найрамдалда дуратай дэлхэйн бүхы арадууд гайхамшаг хүсэтэйгөөр тэмсэжэ байна, тэмсэхэшье.

Ю. БОЛДОНОЕ
КПСС-эй обкомой лектор.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

БОЛГАРИИН ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

СОФИ. Болгарида промышленна барилга үргэнөөр ябуулагдажа байнхай. Шэнэ заводууд, фабриканууд, гидроэнергетическэ барилганууд бодхоогдоно. Болгариин Арадай Республикын промышленностиин шухала һалбари болохо хими, металлургида мүнгэн эгээл ехээр һомологдоно. Барилгашадай энэ жэлэй түсэбөөр 250 барилга ашаглалгада үгтэхөөр хараалагданхай.

Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ предприятинуудые барилга мүн лэ үргэн далисэтэйгээр хэгдэнэ.

Табан жэлэй эгээл томо барилга болохо Девненскэ промышленна бүлэг барилга оршэ түгэлдэрөөр ябажа байнхай. Эндэ химическэ найман завод, үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд бэлдэгдэнэ.

ЭМНЭЛГЫН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ БАРИЛГА

БУХАРЕСТ. 1976—1980 онуудта медицинскэ эмхи зургаануудые бариха программын ёһоор, 23,4 мянган хүнэй эмшэлүүлхэ 45 ехэ больницын бүлэг барилга, 40 поликлиникэ Румынида баригдаха юм. Тиихэдэ томо ехэ бүхы городууд, уездын түбүүд шэнэ больницатай болохо байна.

АХА ДҮҮ ОРОНУУДТА

ПРАГА. Чехословакиин медицинскэ промышленность рентген түхеэрэлгэнүүдые бүтээжэ, СЭВ-эй гэшүүн бүхы оронуудта үгэхэ талаар мэргэжэнхэй. Дундуур хүсэтэй, орёо нарин оньһото рентген түхеэрэлгэнүүдые бүтээлгэ «Хирана» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлдэ даалгагдаа. Тэрэнэй үндэһөөр далхэйн оронуудта мэдээжэ болоһон «Хиралюкс» гэжэ прибор бүтээгдэһэн байна. Аха дүү оронуудтай хамта Чехословакиин тус приборнуудые бүтээхэ юм. СССР-һээ хэдэн агрегадууд эльгээгдэхэ, ПНР-һээ — трансформаторнууд, Венгриһээ — аранга, ГДР-һээ кабель абтаха.

МОНГОЛОЙ ТҮМЭР ЗАМШАД — ТАБАН ЖЭЛДЭ

УЛААН-БААТАР. Табан жэлэйнгээ түсэбые сентябриин 1-дэ дүүргэхэ гэһэн зорилго Улаан-Баатарай түмэр замшад урдаа табиба. Энэ уялгаяа тэдэнэр нэрэтэй солотойгоор бэелүүлнэ. Тэдэнэр табан жэлэйнгээ түсэбые зарим дүнгүүдээрээ дүүргэһэн тухайдаа мэдүүлээ. Монголой табан жэлэй үнгэрһэн дүрбэ хахад жэл соо түмэр замаар ашаа зөөлгын сэн 22 процентээр доошоолһон, ажалай бүтээсэ 42 процентээр дээшэлһэн байна.

Улаан-Баатарай түмэр замаар ашаа зөөлгэдэ, контейнернүүдые хэрэглэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана.

ҺУРАЛСАЛАЙ ҮРГЭН БААЗА

БУДАПЕШТ. Венгриин Арадай Республикын арадай ажахыда үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Энэ табан жэл соо залуу хүдэлмэришэдые һургалгын бааза нилээд үргэдхэгдөө. Орон дотор техническэ мэргэжэлэй 41 училищи, һуралсалай 27 мастерской. 7700 һурагшадай байха 33 хамтын байра баригдаһан байна.

МОДОНОЙ КОМБИНАТ БАРИГДАНА

СОФИЯ. Дунайн эрьедэ, Силистр город шадар Болгариин индустриин гигантнуудай нэгэн — Балкандахи эгээл томо модоной комбинадай корпусууд бодоно. Барилгын талмай дээрэ болгар,ород, поляк хэлэн дээрэ хөөрэлдэхэ дуулдадаг. Аха дүү гурбан оронуудай мэргэжэлтэд комбинадай барилга дээрэ хамта хүдэлнэ. Эндэ үндэр бүтээсэтэ совет техникэ, «Польшодо хэгдээ» гэһэн тэмдэгтэй машинанууд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. Силистртэхи комбинат проектээр хараалагдаһан хүсэндөө Болгариин долоодохи табан жэлдэ орохо юм. Мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор тэрэ Силистрэй округой бүхы промышленностиин мүнөө гаргаһан хэмжээнэй продукци гансаараа гаргаха байна.

ЧССР: ЯДЕРНА ЭНЕРГЕТИКЫН ТҮБ

ПРАГА. Баруун Чехиин Пльзень городто ядерна энергетикын томо түб баригдаба. Эндэхи машина бүтээлгын заводууд атомна электростанцинуудай ууралай турбина, ядерна реакторнууд болон бусад бүхы түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг болохо байна.

Эрдэмтэд, мэргэжэлтэд атомна электростанцинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй элүүрые ба ойро тойронхи байгаалиие хамгаалха техническэ ба биологическа аргануудые шэнжэлэн бэдэрнэ.

Чехословакиин ба Советскэ Союзай научно-техническэ харилсаа холбоон жэл ерэхэ бүри улам бэхижэжэ, хоёр орондо ехэ туһа хүргэжэ байдаг юм. Жэшээлэн хэлэбэл, шуһанай плазма гаргаха ба тэрэниие хадагалха шэнэ оньһон түхеэрэлгэ зохёохо хэрэгтэ Москвагай центральна гематологиин ба шуһа һэлгэлгын научна шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэд, Колин городой медицинын элдэб түхеэрэлгэнүүдэй «Фригера» заводой, инженернүүд сугтаа хабаадаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет эрдэмтэдэй хабаадалгатайгаар Чехословакида бүтээгдэһэн шэнэ аппарадай модель зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

***

ГДР. Аха дүү хэдэн оронуудай барилгашад Пистериц городто азотно үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ томо завод бодхоожо байнхай. Энэ шэнэ заводто Советскэ Союзһаа абаашагдаһан байгаалиин газ хэрэглэгдэхэ юм.

ГДР-эй химическэ промышленностиие улам ехээр хүгжөөхэ хэрэгтэ энэ табан жэлдэ ехэхэн мүнгэн зөөри һомологдоно. Пистерицын завод хадаа энэ һалбариин эгээл шухала барилга болоно. Тэрэниие бодхооходонь Советскэ Союзай, Польшын, Венгриин ба Чехословакиин хүдэлмэришэд болон инженернүүд туһална.

ТАСС-ай фотохронико.

Улаан-Баатарай хибэс нэхэлгын фабрика Монгол Арадай Республикын эгээл залуу предприятинуудай нэгэн юм. «Алтай», «Алтан-Булаг», «Улаан-Баатар» болон бусад элдэб түхэлэй хэдэн мянган хибэсүүд тус предприятиин станогуудһаа гарана. Улаан-Баатарай хибэс нэхэгшэдэй бүтээн гаргаһан зүйлнүүд уласхоорондын олохон выставкэнүүд дээрэ гаргагдаһан, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хибэс нэхэлгын цех соо.

ТАСС-ай фотохронико.

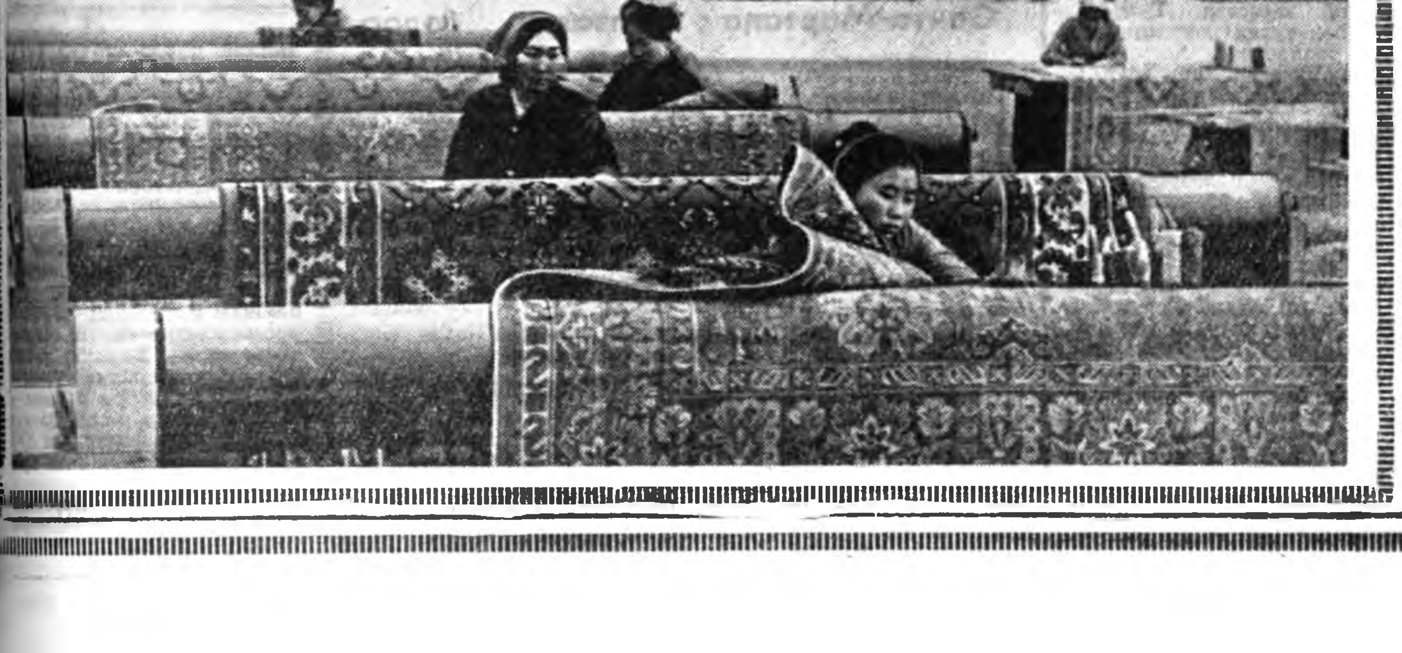

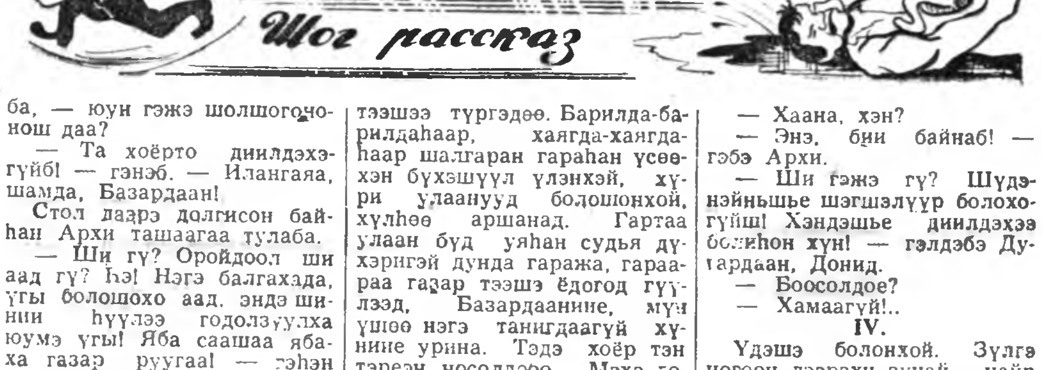

I

Иимэ столово энэ багта үсөөн байха. Хэһэн эдеэниинь хэншүү һайтай, шүлшэг. Эндэ элбэг гартай, эльгэ нимгэнтэй залуу сула бэреэд басагад эдеэ бэлдэдэг. Халта харашаг болоожо ябаһан сагаан самсатай, галстугтай багжагар улаан хүбүүдэй тэдээн тээшэ эмээхэй нюдөөрөө эмнис гэхэдэнь, эльгэ хатаха, ээлтэй юумэнһээ энеэлдэхэ.

Вуузануудынь гэжэ эндэ ямар гээбта?! Хэһэн ээдэйнь хасарнууд шэнги бүлхагарнууд, халуунууд. Шэмэ шүүһэниинь гэжэ — ээ! Хоёр жабжааршни Харганаашын горхон шэнгеэр урдаха... Энэшье — энэ даа. Буфедтэнь хүдэлдэг басаган-бүтүүхэн миһэржэ-гайтайхан шолмо даа! Зоной тала харадаг гээ һаа харадаг хүн энэ гээшэ.

Зунай үглөөгүүр зубһиилдаштараа хүлеэһэн хүнүүд столовын үүдэндэ зогсоо гэжэ байгаагүй юм. Үглөөнэй найман сагта столовын үүдэнэй зосооһоо шэбхэдэгдэһэн хүндэлэн хүхэ түмэр түр-няр гэжэ нээгдэшэхэ. Хүнүүдшье альгандаа нёлбоһоор, стол тээшэ һамаарангүй, сэхэ буфет ошохо. Буфедшье бэлэн, буфетчица басаганшье урин:

— Зуун табиие гү? Хоёр зууе? Дахин дабтахал ха даа нэгэ доро абахаял абыш! — гэжэ дурадхаха.

— Тиимэшье ха дээ... Һанаамгай агшабши даа... Һи-һи-һи-һи...

Удангүй, улай дээрэ агсаһан батагананууд мэтэ, дүүеэн — дааяан болоожо, аянайшье, нютагайшье, үнинэйшье танилнууд дүүрэшэхэ. Һууринууд хуу эзэлэгдэшэнхэй. Аяар зүүн хойто углууда һууһан Базардаан Дугардаан хоёр ехэл тоосолдоно. Удангүй үүдэшье саада талаһаа хаагдажа, Базардааншье нэгэ һанаа алдаад абана.

— Ши юумэнһээ далтирдаг хүн юмши? Ямаршье юумэнэй доро орожо үзөөгүй, энэ багтаа эгээл бүхэ гэжэ алдаршаһан хүн гээшэ аад, бирагүй юумэнһээ шандаган шэнги шархиихадашоод һуубалши, — гээд, Дугардаан дорьбогүй һууһан Базардаанаа хадхаадхина.

— Бирагүй, гэнэ гүш?! Минии һамгантай минуташье сугтаа байгаа һаа ойлгохо һэнши. Аймагай мүрысөөндэ айхабтар шэртэһэн бүхэшүүлтэй барилдагшаб. Тэнд, айдаһам, юрэдөө, хүрэгшэгүй. Шорой үмхүүлээд лэ байгшаб. Харин энэ һамгаяа харан гэхэдээ, үбдэгүүдни һалганалдашабал.

— Заа, ээлтэй юм ааб даа. Тэрэшье — тэрэ, тэхэшье — ямаан! Үбдэгэйш һалганахые болюулхабди. Бишни һүни олзотойхон гаралсааб...

Хэдыхэн болоод байхада, бүхэ барилдааша Базардаан, хаарта намнааша Дугардаан хоёр бэе бэедээ ехэл эмээхэйнүүд болоһон, эдилсээ абалсаагүйхэн һуубад. Хокуланайнь нюдэн эгээл энэ баруун бэеын һаалиин хажуугаар бүрхирдэг малаан бухын нюдэд шэнги урбагар улаанууд. Нэгэнэйнь нюдэн хажар һамгандаа хороо бусалаад, хара архи ууһандаа улайшоо, нүгөөдынь нюдэн буурын газар бэдэржэ, очко, остоос намнаажа улайшоо.

— Шадалтай бардам хүнһөө юушье харамнахагүйб, уухаял мэдэ, эдихээл мэдэ. Мүнгэн байха...

— Шадалтайш гэжэ дээ, шандааһанһаа бэшэ юун байхань даа. Одоо, шиил шадалтай гээ һаа, гэхээр — баян хүн байнаш.

— Буурадажа олоһон бүхын баахан шэнги мүнгэншье байгаа бээз бидэшни «эдеэб» гэжэ энеэлдэдэг, «алдааб» гэжэ уйдадаг зон ха юмбибди даа.

Тиигэжэ һуутараа, Дугардаан Базардаанайнгаа шэхэндэ хушуугаа нягжа, нэгэ ямаршьеб нюуса юумэ шэбэнэбэ.

Столово бүгшэм халуун болошобо. Наран шангаар шарана. Халуу ороһон хүнүүд Базардаанай гар барижа, «Үглөөдэрэй найр дээрэ баһал илажа гарахаш болтогой!» гэжэ юрөөнэд. Үглөөдэр зунай найр. Мори урилдаан, һур харбаан, бүхэ барилдаан...

Дугардаан хэлэнэ:

— Шамайе диилэхэ бүхэ дэлхэй дээрэ байхагүй!

Базардаан хэлэнэ:

— Шамайе шүүхэ хаарташан дэлхэй дээрэ байхагүй!

Тэдэ хоёр гар гараа барилсажа, шанга шангаар адхалсаад тараха гэлсэжэ байтарнь, стол дээрэнь шэлтэй хара архи бии болоод, һэртэлзэжэ байба. Сиилыхэдэжэ, шолмохонш, харахада саанаһаа урихан. Шэл шэнги сэлмэгхэн!

— Базардаан, ши, бүхэеэ һайрхана гүш? — гээд, уула тархитай, ласа шарфтай Архи миндаһан нариихан хоолойгоор мидалзан хэлэбэ.

Базардаан Дугардаан хоёр бэе бэеэ харалсан миһэд миһэд гэлдэбэ.

— Ши, байза, юундэ гэнтэ хүндэлэндэ хүлөө шэхэхэ болобош? Атаархаа гүш али?

— Та хоёрой тухай бүхэшүүл ээлтэй юм ааб даа, — гэбэ Архи. Базардаан Дугардаан хоёр баһа миһэд гэлдэбэ.

— А ну-ка, наашаа болол зэ!— гээд хургаараа зангаба, — юун гэжэ шолшогочонош даа?

— Та хоёрто диилдэхэгүйб! — гэнэб. — Илангаяа, шамда, Базардаан!

Стол дээрэ долгисон байһан Архи ташаагаа тулаба.

— Ши гү? Оройдоол ши аад гү? Һэ! Нэгэ балгахада, үгы болошохо аад. эндэ шинии һүүлээ годолзуулха юумэ үгы! Яба саашаа ябаха газар руугаа! — гэһэн бэеэрээ бүхэ барилдааша Базардаан ама руугаа хүнтэрүүлжэрхинэ.

— Харюугаа абахаал абахаб! Аха, дүүтэйшьеб, түрэл түтимтэйшьеб! —гэһээр, Архиин һүлэмхихэн абяан дуулдахаа болишоо бэлэй.

II.

Одоол ёһотой һайндэр боло гэмээр һайхан үдэр игаан мандаба. Һууринай зүг бүхэн тээһээ гүйгөөшэ моридые хүтэлһэн адуушад болон шодоогууд субана. Центрэй баруун тээхи талмай дээрэ хүн зон сугларанхай, хүнгэн машина, мотоциклнууд дүүрэн.

Хара хаартын амта жэмтэ һаял абажа ядажа ябаһан ардагар заахан бэетэй аад, ахаһаа бээрхүү Донид үйлсын дундуур үбсүүгээ урагшань үбижэрхиһэн юумэ яаруу алхалжа ябаба. Энээнтэй уулзаха болоо гү, үгы гү гэжэ бодолгото болоожо байһан Дугардаан Донидые дуудаба.

— Донид! Донид Долгирович!

Дониндшье «Долгирович» гүүлһэндээ юм гү, али таниһан абяа дуулахадаа юм гү бүхы бэеэрээ эрьелдэжэ, бүдүүн гүжэгэр Дугардаан тээшэ, добтолһон бодон гахай шэнгеэр, зураганан ерэбэ. Донидой дүтэлжэ ерэхэдэ Дугардааншье ойлгобо янзатай: «Базардаан үсэгэлдэр столово соо хэлээшыемни мартаагүй ха юм. Барагшагаар «тамга» табяал...

— Сайн гү. Донид! Хайшаа харайлгабаш?

— Донид мэндэ дорообоош хэлэнгүй, хармааһаа нэгэ янданхан донгорог хутага гаргаад, ээрүүтэн хэлэнэ.

— Эн-нээ-гээр!

— Энээгээр яахашниб?

— Гэдэһыень хүүрэ эрэжэрхихэм!!!

— Хэнэй!

— Базардаанай!

— Базардаан бүхые гү? Юун гэнэ гээшэбши! Алуулхалши...

— Алуулхаа почти алуулааб! Харанагүй гүш, энэ нюдыем?!

Үнэхөөрөөшье Донидой баруун нюдэн хүхэ палаг болошонги, бүлхытэрээ хабдашаһан байба.

— Хаяышээ саашань! Эрэ хүн эмээлтэ хазаартые багтаадаг юм, — гэбэ.

— Багтаахагүйб, баһуулхагүйб! Барилдуулхашьегүйб!

— Яагаад?

— Улаан гүя руунь сэрд гүүлэжэрхихэб! Яба тиигээд барилдажа байг!

— Һүү-е, яажа байнаш, аргаарыш. Түрмэдэ орохолши. Тиигэнхаар ,хоюулаа эреэн саарһаяа намнахадажа ябаа һаамнай, дээрэ бэшэ гү? Ехэ гарай наадан мүнөө һүни болохонь гэлсэнэ...

Донид, сошоһон юумэдэл, огдогод гэжэ, онишоһон нюдөөрөө өөдэ хараад абана.

— Нээрээ гү?

— Нээрээ.

III

Үдэ үнгэржэ байһан үе. Хүн зоной абяан шангадангi. Зүлгэ ногоон дээгүүр дүхэриглэн һууһан бүлэг-бүлэг хүнүүд духаряална. Зүгөөр энэ талмайн дундахи эгээл томо дүхэриг тээһээ мэнэ болоод лэ һүрөөтэй шанга хашхараан, барлаан замханагүй.

— Бароо-оо! Бара!

— Баһа диилээ! Илаа!

Бүхэ барилдаан дүүрэхэ тээшээ түргэдөө. Барилда-барилдаһаар, хаягда-хаягдаһаар шалгаран гараһан үсөөхэн бүхэшүүл үлэнхэй, хүри улаанууд болошонхой, хүлһөө аршанад. Гартаа улаан бүд уяһан судья дүхэригэй дунда гаража, гараараа газар тээшэ ёдогод гүүлээд, Базардаанине, мүн үшөө нэгэ танигдаагүй хүнине урина. Тэдэ хоёр тэн тэреэн носолдоо. Мэхэ гохо, дэгээ хэхэ гэлдэнэ, ядалдана. Хаража байхада, ээлтэй хоёр шэнги: дунда зэргын бэетэй, маряа мяхааршье һөөл бэшэ. Хэнэйшье һаа, ошоод лэ хаяжархихам гэхээр. Теэд... Арга хургаа олоожо ядалданал хэбэртэй. Тиигэжэ байтараа гэнтэ Базардаан хажуудахияа хаяжархиһан, хоёр гараа арбалзуулжа ябабал даа.

— Байгты, байгты! — гээд, зоной дундаһаа нэгэ ородш бэшэ, буряадш бэшэ хүнэй абяан гараба.

Дүхэригэй дунда мантагар томо бэетэй, затагар хара армян гаража ерэбэ. Балсан, булшангуудынь барижа хүрэхын аргагүй — обого собого болошоһон.

— Энэ хүн барилдаха һанаатай байнал. Базардаан, яаха һэмши? — гээд судья халажа ядан асууна.

— Мэдэхэгүй дээ... — гээд Базардаан ашаархана.

— Сар, морёо алдахашни һэн гү, барилдышээ... — гэлдээн болоно.

Дүхэригэй дундахи хүн балсангуудаа бажуун шалгана, үе мүсөө тэниилгэнэ. Хадын нютагай энэ хүн тала нютагай хүбүүдтэ хүсэеэ харуулха гэжэ зэһэшэнхэй, һархагар юумэ зогсоно.

Базардаан дурата дурагүй алхалһаар дүтэлбэ. Гэнтэ олоной дундаһаа Бамуу һамганайнь хахир шанга абяан гараба:

— Боли гытээ! Энэ хада ханхармай урбуулдаг абарга томо армянда алуулхаа һанаагүй һаа, Базардаан, үтэр холодо!

Хүн зон абяа шэмээгүй болошоод, гайхан гэлын байбад.

— Амиды дээрээ арса гэнэм! — гээд, Базардаанай һамган дугташана.

Базардаан һамган тээшээ нэгэ ёлогод гэжэ харажар хёод, барилдахаа дүтэлбэ.

Тэрэ бүхэшүүл тэмээ ямаан хоёр мэтэ: Базардааниинь — баахан хүүгэд шэнги, армяниинь абарга томо заан шэнги.

— Гартань лэ бү оро, бү барнгда! — гэлдээн болоно.

Тэдэ хоёр үни удаан, хашартай болотороо бэе бэеэ гэтэлсэбэ, халта хулта татасалдаба. Гэнтэ тиигэжэ байтараа, һанагдаагүй юумэн болошобо. Базардаан нюдэ сабшаха зуура доогуур орожо, өөрынгөө хоёрой шэнээн хүниие дээрэ, хиидэ үргөөд хаанахана абаашажа, хаяхам ааб гэһэндэл, сүлөөтэй юумэ ябаба.

— Тэһэ даруулхашни, хаяыш саашань! — гээд, һамганиинь дахин хашхарба.

Базардаан, һамганайнгаа үгэ дуулаһандал гэнтэ хүшэлжэ, нюрган дээрэнь хэбтүүлжэрхибэ.

Ара нюрганайнгаа шорой аршажа байһан армян:

— Диилдээгүйб. Давай дахин туршая! — гэбэ.

— Буряад барилдаанай жама ёһо иимэ юм даа.. — гэлдэжэ, гар гараа барилсажа һэжэрэлсээд, энеэлдэһээр тарабад.

Буфедэй хажууда тархяа заһажа байһан Дугардаан Донид хоёр хүхилдэнэд:

— Энэ Базардаан хара баабгайшье хам бариха. Гайтайл байна даа! Хай даа, энээниие диилэхэ бүхэ дүтэ нааша байхагүй ха даа!

— Байха! — гээд, хажууһаань шэхэнэй шэм гэгэр шэлтэй хара Архи хэлэбэ.

— Хаана, хэн?

— Энэ, бии байнаб! — гэбэ Архи.

— Ши гэжэ гү? Шүдэнэйньшье шэгшэлүүр болохогүйш! Хэндэшье диилдэхээ болиһон хүн! — гэлдэбэ Дугардаан, Донид.

— Боосолдое?

— Хамаагүй!..

IV.

Үдэшэ болонхой. Зүлгэ ногоон дээрэхи зунай найр таража, хүн зон гэр гэртээ үргэлжэлүүлнэ.

Столовын хорёогой захада нэгэ борсогор юумэ хэбтэнэ.

Дундашаг болоһон духаряатай хара Архи хашалгүй хажуудань ошоод, татаба:

— Эй, нүхэр; һэриии!

Тэрэ барбагар юумэниинь эрьелдээд, наашаа харан гэхэдээ, бүгэдэндэ мэдээжэ бүхэмнай байжа байбал.

— Өөдэгүй амитан хаш даа! — гэжэ Архи, тойрожо тонгойжо ябаад харана.

Базардаан бүрхирһэнш хэбэртэй, хурхирһанш хэбэртэй юумэ бүхыжэ-бүхыжэ хүл дээрээ үндыжэ биранагүй. «Эдэ тэртэ хүлнүүдни яһагүй яндан мяхан болошоо юм аабы» гэжэ гайхаһандаа тулгалжа ядаһан хүлнүүдээ барьяад үзэнэ. Ямаршьегүй, яһатаяа зандаа.

— Намайе дан лэ баһадаг һэнши. Шамайе диилэжэл һалаа бэшэ гүб? Эшхэй, гошхой...

Энэ үедэ Дугардаан Донид хоёр ама халамгайнууд хүрэжэ ерэбэ.

— Энэ түглыгшэмнай юун бэ? — гээд, тэдэнэр Архиһаа аргаахан асууна.

Духаряа гэбэл
дугташаһан,
Һархаг гэбэл һалаганаһан,
Дүтэ һуухын тоосоогүй,
Дүмэн барихын мэдэрэлгүй

таагты! — гээд, Архи хандана. Тэдэ хоёр тэрэ дороо гааба:

— Архиншан!

— **Бар хүсэндөө**
найдаһан,
Бараг нэрээ гутааһан...
Газаа, гэртүүр тэмтэрһэн,
Гахай болоод хүльбэрһэн,

таагты саашань! — гээд, Архи албадаба. Тэдэ хоёр һаял ойлгожо, һанаа алдаһаар, таабариин тайлбари болгон хэлэбэ:

— Базардаан!

— Зүб таагаат. Энээниие диилэхэ бүхэ дүтэ нааша байхагүй гэлдээ һэн бээзэт? Хаража үнэншэгты. Диилээгүй аад, яагаабиб! Дугардаан ,боосоогоо алдааш!

Дугардаан Донид хоёр духаяа маажасагаан байтараа, гэнтэ ухаангүй урин зулгы болоожо:

— Аймшагтайл бүхэ байнаш даа! Бидэ шамайе худалдажа абахамнай гэлдэбэ.

— Тиигээ һаа, кассада ошоод, гурба жаран хоёрые түлэжэрхигты...

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

ТОБШОХОНООР...

ТЕННИС. Спортын энэ зүйлөөр эдиршүүлэй дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяхан Калуга хотодо болоһо дүүрэбэ. 40 гаран команда энээндэ хабаадаһан байна.

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоной мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн манай суглуулагдамал команда энээндэ хабаадаа. Наташа Серышева, Лена Бутина, Лена Намсараева гэгшэдһээ бүридэһэн басагадай манай команда долоодохи һуурида гараа. Тиихэдэ хүбүүднай 14-дэхи һуури эзэлһэн байха юм.

Хүбиин түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ 14 наһатайшуулай дунда Наташа Серышева яһала ехэ амжалта туйлаа—6-дахи һуури эзэлээ. Республикын чемпионка спортын мастерта кандидат Лена Бутина өөрынгөө бүлэгтэ юһэдэхи һуурида гараһан байна.

Энэнь манай эдир теннисистнүүдэй яһала ехэ амжалта гээшэ гээд хэлэжэ болоно. Республиканска хүүгэдэй спортын һургуулиин тренернүүд И. Ф. Новак, А. Н. Барсуков энэ талаар ехэ габьяатай юм.

БОКС. Эдиршүүлэй дунда Россиин Федерациин түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн августын 1-һээ 6 болотор Липецк хотодо үнгэргэгдэхэнь.

Республиканска хүүгэдэй спортын һургуулиин һурагшад — эдир боксернууд һаяхан Улаан-Үдэдэ болоһон зоной мүрысөөндэ илажа, арһан бээлэйн шадабарида һураха талаар түрүүшынгээ алхам хэн, РСФСР-эй түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэ олоо һэн.

Энэ һургуулиин тренер Солбон Найданович Цыбиковэй һоридог манай суглуулагдамал команда тэрээндэ хабаадахаяа ошобо. Жаргал Батуев, Валера Николаев, Володя Макальский, Игорь Жарников, Костя Поляков болон бусад тэрэнэй бүридэлдэ ороно.

МЭРГЭН БУУДАЛГА. Спортын энэ зүйлөөр Алас-Дурна зүгэй зоной мүрысөөн Хабаровск хотодо үнгэргэгдэбэ. 9 областиин, хизаарай, автономито республикын мэргэшүүл мүрысөөндэ хабаадажа, хёрхо мэргэнээ туршалсаһан байха юм.

Нааданай дүн согсолходо, Хабаровска хизаарай суглуулагдамал команда илажа, зоной чемпион болобо. Амарай областиин мэргэшүүл — 2-дохи, Примориин хизаарай түлөөлэгшэд гурбадахи һуури эзэлбэ. Манай республикын спортсменүүд бүхы арга хабаяа харуулжа шадаагүй гэхэдэ болохо. Ушарынь юуб гэбэл, урдандаа мэргэшүүлнай зоной мүрысөөнүүдтэ хододоо шангай һууринуудта гарадаг һэн.

СССР-эй спортын мастернууд Петр Николаев, Доржи Охинов, Евгений Терентьев гэгшэд илангаяа ехэ амжалта туйлаха гээд хүлеэгдэһэн байгаа. Гэбэшье иимэ ехэ этигэл найдалыень эдэнэр харюулжа бираагүй.

Зүгөөр манай залуу мэргэшүүл һайн дүнгүүдые туйлаһан байна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, республикын статистическэ управлениин хүдэлмэрилэгшэ, спортын мастерта кандидат Майя Мадасон пистолетээр буудахадаа, МП-10, МП-3 упражненеэр илажа, зоной чемпион болобо.

ДОСААФ-ай областной Соведэй инструктор Матвей Шагжитаров — МП-10, Зэдын аймагай «Заречный» совхозой тракторист Алексей Гаськов пистолетээр мэргэлхэдээ, МП-6 упражненидэ гурбадахи һуури эзэлһэн байха юм.

Тиин августын эхеэр Монголой Арадай Республикада болохо нүхэр ёһоной мүрысөөндэ хабаадахые мэргэн буудагшаднай бэлдэжэ байна.

ҺУР ХАРБАЛГА. «Динамо» бүлгэмэй РСФСР-эй түбэй Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Тула хотодо болоно байнхай.

Манай «Динамын» һур харбагшад энээндэ хабаадана. Бүлгэмэй бэрхэ харбагшад Валерий Капустин, Владимир Мурышев, Светлана Жабон болон хамта 10 хүн республикынгаа нэрэ хүндые хамгаална. Спортын мастерта кандидат Цынгунжап Будаев эдэниие һорино.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ДЕКАБРИСТНУУДТА ЗОРЮУЛАГДАНА

Буряадай АССР-эй арадай уран зураашан Тимофей Абрамович Рудь олон һайхан зурагуудаараа үнинэй мэдээжэ болонхой. Загаһашадай ба ангуушадай, малшадай ба таряашадай ажал хүдэлмэри. Байгал далайн байгаали, нэлэнхы ушжам дайдануудые харуулһан олон зурагуудые уран зураашан бүтээнхэй. Тэрэнэй зурагууд айхабтар зохидоор, дулаанаар зурагдаһан байдаг. Тимофей Абрамовичай нилээд олон зурагууд зональна, республиканска болон бусад выставкэнүүд дээрэ табигдаһан байха юм. Ниислэл хотодо үнгэргэгдэһэн выставкэдэ тэрэнэй зурагууд үндэрөөр сэгнэгдээ бэлэй.

Мүнөө үедэ уран зураашан шэнэ шэнэ зурагуудые бүтээжэ байна. Эдэ зурагууд дээрээ декабристнуудай ажаһууһан, ябаһан газарнуудые харуулха гэжэ оролдоно. Уран зураашан эдэ зурагуудаа декабристнуудай буһалгаанай 150 жэлэй ойдо зорюулна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. «Декабристнуудай байһан нютагта. Сэлэнгын эрье» гэһэн зурагаа Т. Рудь харуулжа байна. 2. Декабристнууд аха дүү Бестужевтан, Торсон гэгшэдэй һайхашаадаг байһан Байгалай эрье.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХҮҮГЭДЭЙ ТАЛМАЙ ДЭЭРЭ

Һаяшаг үхибүүдээ эрьехээ пионерэй «Рассвет» лагерьта ошоһон аад, Загарай тосхон хүрэһэн байгааб. Аймагай пионерэй байшангай хажуугаар ябахадам, үхибүүдэй согтой дорюун абяан дуулдажа, үнөөхил пионерэй лагериие эрхэ бэшэ һануулба. Пионерэй лагерьта ошохо аргагүй хэды үхибүүд хашаагай саана сугларанхай, ямаршье харууһагүй наадана ёһотой гэжэ һанаа бэлэйб. Теэд дэншье тиимэ бэшэ байшоо.

Лагерьта ошохо аргагүй, миил гэртээ үлэһэн үхибүүд юу хэхэб? Сүлөөтэй сагаа хайшан гэжэ зүбөөр, бэедээ ашагтайгаар үнгэргэхэб?

Нилээд уужам хашаа соо ороходом, үхибүүд лагериин үхибүүдһээ дутуугүй хүхилдэн наадажа, сүлөөтэй сагаа тон зүбөөр үнгэргэжэ байһанаа мэдүүлбэ. Үхибүүдэй амаралта, сагаа үнгэргэлгэ хүмүүжүүлгын ёһо гуримаар эмхидхэгдэнхэй.

— Энээн тухайдаа манай аймагай пионерэй байшангай хүдэлмэрилэгшэд үни хада бодомжолһон, али зэргын арга хэмжээнүүдые жэшэжэ үзэһэн байха. — гэжэ пионерэй байшангай хүдэлмэрилэгшэ Г. Авраменко хөөрэнэ.

Тиигэжэ хэдэн үхибүүдые бүлэгөөрнь суглуулаад, зугаа наадаанай талмайнуудые эмхидхэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Энээн тухай үхибүүдтэ соносхоод, пионерэй байшанда ерэжэ, зүбшэн хэлсэхыень дурадхаба. Эдэбхитэйшүүл Аносовой гудамжада илангаяа олоор суглараа. Хүбүүд, басагадай һанамжа дурадхалые мэдэжэ абаад, хайшан гэжэ сагаа үнгэргэхэ тухайдань хөөрэжэ үгэбэ. Үхибүүд ехэл дуратай байгаа.

Теэд ерээгүй бусад үхибүүдые орхижо болохо аал? Тосхоной гудамжануудаар ябажа, ушар удхыень ойлгуулжа үгэбэ. Эмхи гуримтайгаар амарха дуратайшуул үнэхөөрөөшье олон байгаа.

Тиигэжэ отрядууд эмхидхэгдэбэ. Аносовой гудамжын үхибүүд отрядаа «Бригантина» гэжэ нэрлээд, «Манай нүхэсэл үһан далайһаа эхитэй» гэжэ баталба. Командираар Бурлаков Витя томилогдобо. Зареченскэ гудамжынхид отрядаа «Сахали» гэжэ нэрлээд. «Манай зорилго» — хэзээдэшье, доошоо унахагүй» гэһэн тангариг абаа һэн. Командирынь Никитина Ира болоо.

Тэдэнэрэй хэхэ, һонирхохо юумэн захадашагүй. Наратай дулаан үдэр горхондо ошожо шунгана, тамарна. Эрье дээрэ хэбтэжэ, наранда игаахадань бүришье аятай зохид. Хахуулидаха дуратайшуул загаһашална. Бултадаа кинофильмнүүдые харана. «Тэдэнэр Эхэ оронойнгоо түлөө дайлалдаа» гэжэ уран һайханай фильм хаража, ехэтэ һонирхоһон байна. Тэрэ фильм тухай хөөрэлдөө хэжэ, Эсэгэ орондоо инаг дуратай байха ёһотойбди гэжэ нангин темые бүришье дүтөөр хадуужа абана. Отряд бүхэндэнь өөрын редколлеги бии, ханын газетэ гаргана.

Һаяшаг дойбод наадалгаар турнир боложо, «Бригантина» отрядай Михайлов Толя эрхимлэһэн, дойбодоор шагнагдаһан байна. Уран оёдолнод, дархашуул эндэ олон. Мүн «Зол жаргалтай бага наһамни» гэжэ темээр эдир уран зураашадай конкурс боложо, эгэшэ дүүнэр Валя ба Андрей Эрдынеевтэн, Михайлов Толя гэгшэд шалгараа.

Гадна үхибүүд бүмбэгэ намнажа, лапта сохижо, ооһортойгоор собхоржо наадана. Хэрбээ газаа бороогой орожо байгаа һаа, ном уншана, хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга телевизорээр харана, шатар наадана.

Сагыень тон зүбөөр, ашагтайгаар эмхидхэжэ байһан хүмүүжүүлэгшэдтээ, жэшээнь, аймагай пионерэй байшангай хүдэлмэрилэгшэд Н. Хайдапова, Л. Лазарева, Г. Авраменко гэгшэдтэ үхибүүд зүрхэнэй халуун баяр хүргэжэ байдаг. Түрэлхидыншье омогтой хүхюун ябадаг.

М. ОСОДОЕВ.

НЬЮ-ЙОРК

ХЬЮСТОНДЭ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

ТАСС

«Союз—«Аполлон» гэжэ программаар үнгэргэгдэһэн туршалга бэелүүлхэдээ, урдаа табиһан бүхы зорилгонуудые дүүргээбди гэжэ хамтын проектын американ талын техническэ директор Г. Ланни Хьюстондэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Бидэ шэнэ түхеэрэлгэ шалган туршаһан байнабди.

Американ космонавтнуудай үһан дээрэ бууха үедөө газһаа боложо халта хорлуулһан тухайнь Г. Ланни ба жолоодогдодог замбуулинай онгосонуудые ниидхүүлдэг Хьюстондэхи түбэй бусад мэргэжэлтэд тэмдэглэһэн байна. В. Бранд автомат аргаар буулгаха хоёр тумблерые таарамжатай һайнаар хүдэлгөөгүй гэжэ эдэнэр хэлэбэ. Энээнһээ уламжалан, замаа залан шэглүүлхэ двигательнүүдэйнь түлишэ «Аполлоной» командна модуль руу ороһон байха юм.

Онгосын үһан дээрэ буухадань, экипажай командир Т. Стаффорд бэхилэлгэеэ тайлажа, кислородой багуудта хүрөөд, эдэниие экипажай гэшүүдтэ хубаажа үгэһэн байгаа. Эгээл энэ үедэ В. Бранд мэдээгээ алдажархёо. Мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, командирайнь саг зуура абаһан шиидхэбэри бүри ехэ аюулһаа экипажые абарһан байха юм.

Астронавтнууд июлиин 29-дэ сэрэгэй госпитальһоо гарабашье, үшөө 10 үдэр соо Гавайн аралнууд дээрэ байха юм гэжэ Гонолулудахи медицинскэ түбэй түлөөлэгшэ мэдээсээ.

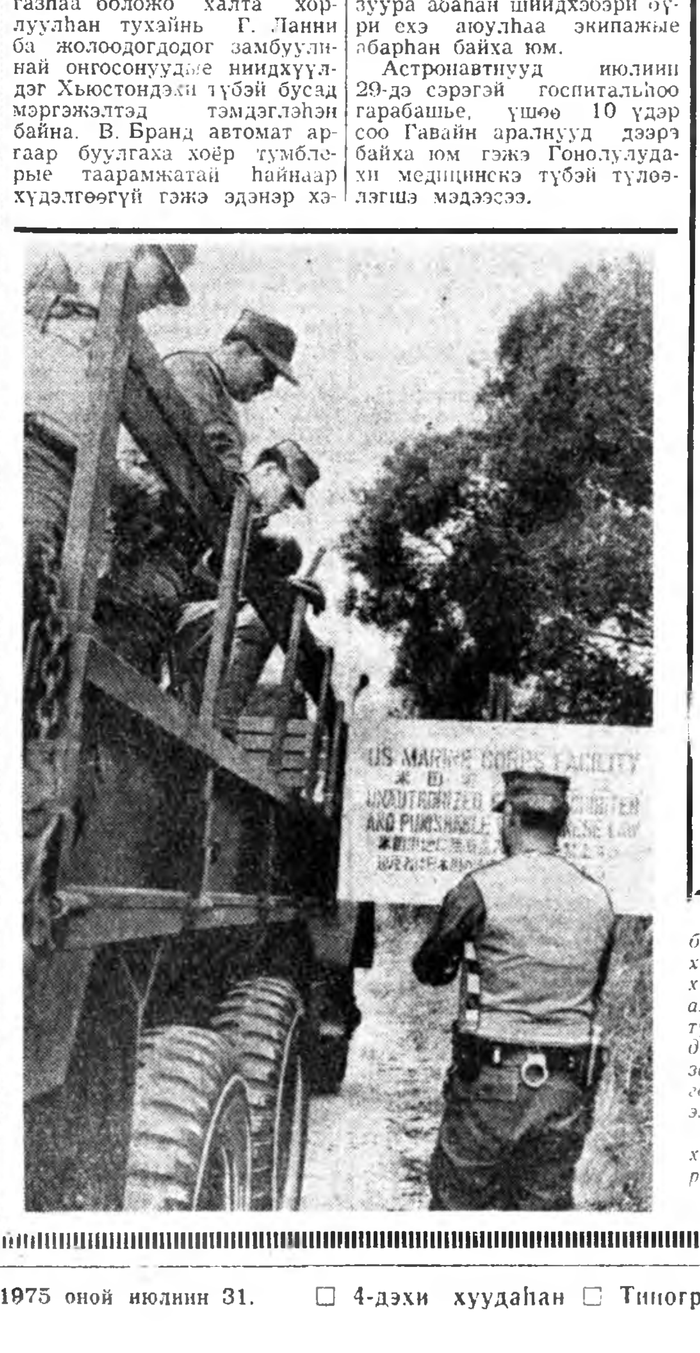

Окинава гэжэ япон олтирог бүри гурбан жэлэй урда тээ хуулитаар США-гай засаг захиргаанһаа гараһаншье һаань, американхид эндэһээ ябахаяа түхеэрнэгүй. Мүнөө Окинава дээрэ США-гай сэрэгэй 30 бааза байһаар. Тэдэнэр олтирогой талмайн 12,5 процентые эзэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Окинавын харгынуудай нэгэн дээрэ. Американ сэрэгэйхид.

АПН-эй фото.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөөнэй Хельсинкидэ нээгдэхээ байһан гурбадахи шатын хүдэлмэридэ хабаадахын тула КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Советскэ Союзай делегациин Москваһаа мордоһон тухай дэлхэйн хэблэл үргэнөөр мэдээсэнэ. Гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорой Финляндиин ниислэл хотодо уулзалга Европын ба бүхы дэлхэй дээрэхи байдалда, уласхоорондын шахардуу байдал саашадань һуларуулха хэрэгтэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлхэ уласхоорондын шухала хэрэг болохо байна гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной гол ёһонуудта үндэһэлжэ, хоорондоо холбоо барисаа тогтоохо гэһэн замда Европын гүрэнүүд гаража байна гээд Берлиндэ хэблэгдэдэг «Бауэрнэхо» газетэ бэшэнэ. Европо түби түүхыгээ үндэһэн хүгжэлтын богоһо дээрэ гараба гээд хэлэжэ болоно.

Хельсинкидэ болохо зүблөөн Европын түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ушар болоно. Энээндэ хабаатай бүхы таланууд адли тэгшэ эрхэтэй харилсаа тогтоохые хүсэнэ гээд Польшын «Трибуна люду» газетэ тэмдэглэнэ.

Оронуудай дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар зүблөө үнгэргэхэ гээшэ эб найрамдалай аша туһада ехэ хубилалтануудай боложо байһые батаар элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Лондоной «Морнинг стар» газетэ бэшэнэ.

Африкан нэгэдэлэй эмхиин (ОАЕ) ассамблейн XII сесси тухай хэблэл мэдээсэнэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай ассамблейн сессиин түрүүлэгшэдэ эльгээһэн амаршалга тухай газетэнүүд бэшэнэ. Африкын оронуудай хоорондохи элдэб харилсаа, хани хүршэ ёһоной холбоо барисаа бэхижүүлгэдэ, Африкын гүрэнүүдэй нэгэдэл батадхалгада ОАЕ ехэ туһа хүргэнэ. Бэеэ даадан байдалайнгаа ба дэбжэлтын түлөө Африкын арадуудай тэмсэлдэ тэрэ ехэ хубитаяа оруулна гэһэн үгэнүүдыень онсолон тэмдэглэнэ.

Португалидахи байдал тухай Франциин «Юманите» газетэ бэшэнэ. Революционно засаг захиргаание бэхижүүлхэ зорилго табигдана.

(ТАСС).

ВАРШАВА

США-гай ПРЕЗИДЕНТ ПОЛЬШОДО ЕРЭБЭ

ТАСС

США-гай президент Дж. Форд албанай хэрэгээр эндэ ерэбэ. ПОРП-ын ЦК-гаи Нэгэдэхи секретарь Э. Герек, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Яблоньский, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич Варшавын аэродром дээрэ тэрэниие угтаа.

Хүндэтэ айлшанай хүндэлэлдэ эмхидхэгдэһэн сайлалга дээрэ Э. Герек үгэ хэлэхэдээ, Европын байдалда болохоёо байһан агуу ехэ хэрэгэй — аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөөнэй түгэсхэлэй шатын урда тээхэнэ США-гай президент Польшодо ерэбэ гэжэ тэмдэглэбэ. Энэ зүблөөн хадаа манай түбиин гүрэнүүдэй, Холбоото Штадуудай ба Канадын хамтын амжалта туйлалта болоно. Тэрэнэй шиидхэбэринүүд Европодо эб найрамдал бэхижүүлхэ, фашизмые арадуудай илаһан үрэ дүнгүүдтэ, Потсдамда болоһон конференциин түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэ, дайнай һүүлэй үеын хүгжэлтэдэ үндэһэлһэн политика газар дайдын гуримай эбдэршэгүй байлгын үндэһэ һуури болоно.

Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай харилсаа холбооной һайжаралга дэлхэйн шэнэ дайе сараха, уласхоорондын байдал һайжаруулха хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэхэ байна гээд мэдэрнэбди гэжэ Э. Герек саашань хэлэбэ. Танай, господин президент, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй үгэеэ һайнаар ойлголсожо байһандатнай баярланабди.

Польшын-американ харилсаан һайнаар хүгжэжэ байна гэжэ Э. Герек сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглээ.

США-гай президент Дж. Форд харюугай үгэ хэлэхэдээ, Польшын Арадай Республикатай хани барисаагаа һайжаруулжа байһандаа Холбоото Штадууд урма баяртай гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. США-гай ба ПНР-эй хоорондохи харилсаан тухай документнүүдтэ нёдондо жэлэй октябрь һарада гар табигдаһанай һүүлээр худалдаа наймаанай, экономическа, научно-техническэ, соёлой харилсаае хүгжөөхэ талаар ехэ алхам хэгдэһэн байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Хоёр ороной хоорондохи харилсаан саашадаа бүри амжалтатай хүгжэхэ гээд этигэн найдажа байһанаа тэрэ мэдүүлээ.

ВАРШАВА

ПОЛЬШЫН-АМЕРИКАН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герегэй, США-гай президент Дж. Фордын хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүд тухай Польшын-американ хамтын мэдүүлгэ эндэ толилогдобо. Шахардуу байдал һуларуулгые саашадань эдэбхитэй болгохо, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, харилсаагаа хүгжөөхэ хүсэлэнтэй байһанаа хоёр тала мэдүүлээ гээд эндэ хэлэгдэнэ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөөнэй түгэсхэлэй, гурбадахи шатын Хельсинкидэ зарлагдаһан ушар уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха хэрэгтэ нүлөөлхэ байна гэжэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэбэ.

Европо түбидэхи шахардуу байдалые политическэ аргаар һуларуулхаһаа гадна, дайнай хёмороо зүришэлдөөе болюулха шухала гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан, түбэй Европын зэбсэгтэ хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо тухай Венэдэхи хөөрэлдөөнүүд шухала удха шанартай байна гэжэ ПНР, США тоолоно. Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта туйлаха шухала. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тараахагүй тухай договор үндэһэн ехэ удха шанартай байна.

СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаанай һайжарһаар сэдьхэлээ ханангиии байһанаа Польшын тала мэдүүлээ.

Польшын, Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаанай ямар хэмжээндэ байһые хаража үзэхэдөө, хоёр гүрэнэй ашаа туһада харюусама хүгжэлтэ дэбжэлтын туйлагдаһаар сэдьхэлээ ханажа байһанаа хөөрэлдөөндэ хабаадагшад мэдүүлһэн байна.

БУХАРЕСТ

РУМЫНИИН-ФРАНЦИИН КОММЮНИКЕ

ТАСС

Франциин премьер-министр Ж. Ширагай 1975 оной июлиин 24—28-да албанай хэрэгээр Румынида ерэһэн тухай коммюнике эндэ толилогдоо. Хоёр талын экономическа харилсаан амжалтатай һайнаар хүгжэжэ байна. Хара металлурги, машина бүтээлгэ, автомобиль бүтээлгэ, электронико ба бусад һалбаринуудтахи харилсаае үргэдхэхэ арга бии гээд энээн дотор тэмдэглэгдэнэ.

Уласхоорондын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, Европын аюулгүйе сахиха тухай асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулһан байна гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөөнэй хоёрдохи шатын дүнгүүдээр сэдьхэлээ ханажа байһанаа хоёр тала мэдүүлбэ.

САНТА-МАРТА

Санта-Мартада уулзалга болоо

ТАСС

Латиин Америкын гурбан гүрэнэй правительствануудай толгойлогшонорой албанай хэрэгээр уулзалга Колумбиин энэ хотодо эхилбэ. Колумбиин ба Венесуэлын президентнүүд Альфонсо Лопес Микельсен, Карлос Адрес Перес, Панамын правительствын толгойлогшо генерал Омар Тор Ихос гэгшэд уулзалгада хабаадана.

Латиин Америкын оронуудта хабаатай гол шухала асуудалнуудые эдэнэр зүбшэн хэлсэнэ. Латиин Америкын ба Карибска бассейнэй гүрэнүүдэй экономико хүгжөөхэ, Кубада зүрюу харша ябуулгануудые болюулха гэхэ мэтэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ байна. Колумбиин, Венесуэлын, Панамын хоорондохи харилсаае мүн лэ хаража үзэхэ.

Америкэдэхи Испаниин колонинуудые сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Симон Боливарай наһа бараһан Колумбиин эгээл эртэ урдын хото Санта-Мартын 450 жэлэй ойе һайндэрлэлгэтэй дашарамдуулан, энэ уулзалга үнгэргэгдэжэ байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «КПСС-эй XXV съездые ажалай амжалтаар угтая»— суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Түрэл хотоёо үндэр культуратай город болгоё» — суглуулбари. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Оролгын шалгалтануудай урда тээ» — интервью. «Түрэл хизаарайнгаа байгаалида дурлалга» — А. Чайковскиин статья. Дэлхэйн оронуудай һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Элдэб һонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Хельсинкидэ зарлагдаһан ниитэ европейскэ зүблөөн. 10.35— Спорт тухай хөөрэлдөөн. 11.05 — «Петя-петушок» — мультфильм. 11.15 — 11.25 Забһарлалга. 11.25 — «Спортлотогой» тираж (үнгэтэ). 11.35 — «Огни на реке» — кинофильм. (үнгэтэ). 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Искусствын мастернууд — үхибүүдтэ» (үнгэтэ). 13.30 — «Только ты» — кинофильм (үнгэтэ). 15.00 — Концерт (үнгэтэ). 15.25 — Мэдээсэлэй программа. 17.00 — «Спортлотогой» тираж (үнгэтэ). 17.10 — «Манай адрес — Советскэ Союз» (үнгэтэ). 18.15 — «Время». 19.00 — 19.10 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Газарай баялигые — арад зоной ашаа туһада» (буряадаар). 19.30 — Һүүлэй һонин.

«Орбита». 19.40 — «Виктор Лакомовой олоһон харгынууд» — телеочерк. 20.10 — «Только ты» — кинофильм (үнгэтэ). 21.35 — Совет дуунуудай концерт (үнгэтэ). 22.05 — Агаарай дэлгин дээрэ — «Залуу наһан». 22.45 — «Спортлотогой» тираж (үнгэтэ). 22.55 «Манай адрес — Советскэ Союз» (үнгэтэ). 24.00 — Хельсинкидэ зарлагдаһан ниитэ европейскэ зүблөөн.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.10 — Спорт тухай хөөрэлдөөн. 19.40 — Телевизионно һонин. 19.55 — «Съездһээ съезд хүрэтэр». «Далайн эрьедэхи тосхон».

УНШАГТЫ[Д] һонирхохо[л] байхат

АРБАН ДОЛООДОХИ ЗУУН ЖЭЛЭЙ ТИПОГРАФИ

ВАЛДАЙДАХИ типографи хадаа оробой хүдөө нютагта түрүүшын типографи байһан юм гээд Иверскэ һүмын документнүүд дотор хэлэгдэнэ. Тэрэнэй байгуулагдаһанһаа хойшо 320 жэлэй ой энэ жэл гүйсэхэнь.

Ородой-Польшын дайнай үеэр Белоруссиин Кутеинэ гэжэ нютагай Богоявленска һүмын санаартад дайсанһаа хан саалха гүйлтатайгаар Алексей Михайловичта хандаһан ха. 1655 оной март һарада 22 санаартан Валдай нуурай Селевицкэ арал дээрэ һаяшаг баригдаһан Иверскэ һүмэдэ типографитаяа хамта зөөжэ орооод байгаа. Энэ типографи түхеэрэлгэ муугай, үзэгүүдээршье хомор һэн.

Арбан жэл соо эндэ 14[...] ном барлагдан хэблэгдээ һэн. Тэрэ үеын патриарх Никонэй баян библиотекэ соо оройдоо 400-гаад ном тоологдодог байгаа. Хэмжээгээрээ багахан аад, улаан үнгэтэй, угалза хээгээр, гравюраар шэмэглэгдэһэн эдэ номууд олоной һонирхол татадаг байһан юм.

Мүнөө хоморой шухаг зүйлнүүд болошоһон Иверскэ типографиин номууд Русьта хэблэл үргэнөөр дэлгэрүүлэн тараалгада эхи табиһан байна. Эдэнииие хүршэ нютагуудаар, Москва ба Новгород хотонуудаар эльгээдэг бэлэй.

Иверскэ һүмэ соохи типографида барлагдаһан хэдэн ном Новгородско түүхын-архитектурын музей-заповедингэй научна библиотекын жасада хадагалагдажа байдаг.

ТЕЛЕВИЗОР ЕХЭЭР ХАРАҺАНАЙ ҮЛҮҮ

АНГЛИИН хүн зон үлүү ехээр телевизор харадаг байна гэжэ Британиин тусхай нэгэдэлэй вице-түрүүлэгшэ Дуглас Драйсдел тобшолол хэбэ.

Хүн зоной телевизорэй урда удаан саг соо һууһа харахадань, нюрганиинь үбдэдэг, шуһанай эрьесэ муудадаг байна гээд Британиин аралнуудтахи хүн зоной телевизор хараха дуратай байһыень шалгаһан материалнууд элирхэйлэн харуулаа. Энээнһээ шалтагаалан, Англида маряатай хүнүүд олошорно гээд Драйсдел тоолоно. Мүнгэеэ алдан, Британиин хүн зон кинодо гү, али театрта ошохын орондо сэхир экранайнгаа урда хэдэн часаар һуудаг юм ха. Ороной экономикын доройтон муудалга, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэ Англиин хүн зоной байдалда иимэ ехэ түбэг татаба.

Телевизор хаража удаан һуубашье, 45 минута болоод лэ һууриһаа бодожо, бэеынгээ шалаа гаргаха шухала гэжэ Драйсдел эдэнэртэ зүбшэл үгэнэ.

ХҮН ШУБУУДТА «БЭҺЭЛИГ» ЗҮҮЛГЭНЭ

ПЛАСТМАССААР хэгдэһэн элдэб үнгын сахаригуудые хүзүүндээ шагтагалһан саб сагаахан, үзэсхэлэн һайхан хүн шубууд Каспида бии болоо. Каспиин орнитологическа станциин хүдэлмэрилэгшэд эдэ шубуудые иигэжэ тэмдэглэнэ. СССР-тэ хомор дайралдадаг шиидхэ түрэлэй хүн шубуудай хүлнүүдтэ түмэр «бэһэлигүүдые» зүүлгэжэ тэмдэглэдэг һэн. Эдэниие заабол барижа, тэмдэгыень хаража болохо байгаа. Теэд энэмнай хүшэр бэрхэшээлтэй байхаһаа гадна, хүн шубуудта аюул тохёолдуулдаг бэлэй. Тиин мүнөө шубуудай ямаршье хоро хүргэхэгүй тэмдэг хэхээр бодомжологдоо, хүн шубуунай хүзүүндэнь зүүгдэһэн элдэб үнгэтэй сахаригууд холоһоо харагдадаг юм. Тиимэ дурамбайгаар холоһоо хаража, тэрээн дээрэ юун гэжэ бэшээтэй байһыень, номерыень илгаруулхада бэлэн байна.

Каспиин далайн оршондо ажамидардаг томо ехэ жэгүүртэ шубуудые иигэжэ тэмдэглэхые хараална.

ХҮНҮҮДЭЙ МАРТАҺАН ЮУМЭНЭЙ АУКЦИОН

Градец-Кралов хотодохи пассажирнуудаар ба һонюушад хүнүүдээр дүүрэһэн вокзал соо юрэ бусын аукцион жэлдээ гурба дахин үнгэргэгдэдэг. Баруун-Хойто харгы замай поезднуудта, юумэ хадагалдаг газарнуудта мартагдаһан зүйлнүүд худалдаанда гаргагдадаг юм. Иимэ аукцион үнгэргэхэдөө, түмэр замай хүдэлмэрилэгшэд хадагалагдаһан юумэнэй болзорһоо үлүү саг соо эндэ байлгагдахадань, худалдаанда гаргадаг байна.

(ТАСС).

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-83, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-81, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н-00637. Заказ № 3044